

ΙΔΡΥΤΙΚΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

της πολιτικής οργάνωσης
“Πέλοτο

στο δρόμο για τον κομμουνισμό και την αναρχία”

Περιεχόμενα

Ο καπιταλισμός σήμερα	- 1 -
Η καπιταλιστική κρίση και η Ελλάδα	- 6 -
Γεωπολιτικές προεκτάσεις της κρίσης	- 10 -
Κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης	- 11 -
Πολιτικές επιπτώσεις της κρίσης	- 12 -
Κοινωνικός κανιβαλισμός	- 14 -
Νέο κοινωνικό πεδίο-Βίαιες ταξικές ανακατατάξεις-Ταξικό υποκείμενο	- 15 -
Ολοκληρωτισμός-Κράτος Ασφάλειας	- 18 -
Φασισμός	- 22 -
Ποιοι είμαστε	- 24 -
Το πολιτικό κενό που αντιλαμβανόμαστε	- 26 -
Για την οργάνωση, το κίνημα και τις συμμαχίες	- 27 -
Αντιδομές	- 31 -

Ο καπιταλισμός σήμερα

Η φάση στην οποία βρίσκεται το καπιταλιστικό σύστημα σήμερα δεν είναι αποτέλεσμα τυχαίων γεγονότων, ούτε προϊόν συνωμοσίας μιας σκοτεινής ομάδας υπερ-ανθρώπων. Η δυναμική του ίδιου του συστήματος καθόρισε την εξέλιξή του στο χρόνο, καθώς και τις ενέργειες που ήταν απαραίτητες για τη συνέχιση της λειτουργίας του. Όχι τις ενέργειες αυτές καθαυτές- ως μια σειρά συγκεκριμένων βημάτων, βάσει του απόλυτου εγχειριδίου καπιταλιστικής διαχείρισης- αλλά το πλαίσιο, μέσα στο οποίο πρέπει να κινηθούν: τη μέγιστη συσσώρευση πλούτου για λογαριασμό των ελίτ, με το μικρότερο δυνατό κόστος. Σε πλήρη αντίθεση με την κυρίαρχη άποψη, αυτή η συνεχής διαδικασία συγκέντρωσης κεφαλαίου-ισχύος εις βάρος της πλειονότητας και του περιβάλλοντος δεν δύναται να δαιωνίζεται, ως ο μόνος εφικτός δρόμος για την ανθρωπότητα.

Για να κατανοήσουμε, από ανταγωνιστική σκοπιά, το σύγχρονο στάδιο του καπιταλιστικού συστήματος και τις κοινωνικοπολιτικές διεργασίες που καθόρισαν τα χαρακτηριστικά του, πρέπει να ανατρέξουμε στις τρεις δεκαετίες μετά το τέλος του β' παγκόσμιου πολέμου. Κατά την περίοδο αυτή και ιδιαίτερα κατά τις δεκαετίες του '50 και του '60 – οι οποίες αναφέρονται και ως «χρυσές δεκαετίες» για τον καπιταλισμό- οι οικονομίες των καπιταλιστικών κέντρων γνωρίζουν μια πρωτοφανή άνθιση. Παράλληλα η εποχή χαρακτηρίζεται και από τον ηγεμονικό ρόλο των ηπα, πρωτίστως σε στρατιωτικό επίπεδο. Συνθήκη η οποία υφίσταται μέχρι σήμερα, ανεξάρτητα από τις όποιες «συγκρούσεις» λαμβάνουν χώρα μεταξύ των υπερεθνικών οικονομικών και πολιτικών ελίτ, εντός και εκτός διεθνών οργανισμών (NATO, ΟΟΣΑ, Παγκόσμια Τράπεζα, ΠΟΕ). Ωστόσο αυτό που σημάδεψε τη μεταπολεμική ιστορία είναι η σιωπηλή «εκεχειρία» μεταξύ των από κάτω και των οικονομικών ελίτ, που έφερε το μανδύα της σοσιαλδημοκρατικής συναίνεσης. Από την πλευρά τους οι ελίτ «αναγκάστηκαν» να συμβιβαστούν με αυτό το μοντέλο του κρατικού παρεμβατισμού, όπως διαμορφώθηκε σε γενικές γραμμές μέχρι τις αρχές του '70: θεσμικές αλλαγές για μέγιστη απασχόληση, ανεργία σε πολύ χαμηλά επίπεδα, υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα, καθιέρωση του κράτους πρόνοιας. Η ανάγκη για την ανασύσταση και στη συνέχεια τη διεύρυνση των εθνικών/εσωτερικών αγορών, το αντίπαλο δέος της εσοδ, η προπολεμική υιοθέτηση κρατικών ρυθμιστικών ελέγχων στην ελεύθερη αγορά, που «έφερε αποτελέσματα» μπροστά στον κίνδυνο συστημικής¹ αστάθειας που ακολούθησε το κραχ του '29, η κοινωνική απαξίωση μέρους των ελίτ για τη συνεργασία τους με τους ναζί και η πιθανότητα κοινωνικής ανατροπής ήταν οι βασικοί λόγοι της ανοχής του κεφαλαίου. Με άλλα λόγια, ήταν απαραίτητη για τη σταθεροποίηση του συστήματος και την εξασφάλιση

¹ Εννοείται ως πολυεπίπεδη. Δεν σχετίζεται με/αγγίζει μόνο το οικονομικό, αλλά όλα τα πεδία του καπιταλιστικού τρόπου οργάνωσης (κοινωνικό, πολιτικό, περιβαλλοντικό κλπ.)

της αναπαραγωγής του, ενόσω βρισκόταν σε φάση ανασυγκρότησης, μετά τον καταστροφικό -δημιουργικά- πόλεμο. Άλλωστε, τουλάχιστον μέχρι τα τέλη του '60 τα συνδικάτα, παρά την ισχυρή θέση που κατείχαν, εγγυόνταν τη συγκράτηση των εργατικών διεκδικήσεων σε αποδεκτά, από το κεφάλαιο, επίπεδα.

Παρόλα αυτά, από το 1968 ξεσπάει μια διαρθρωτική κρίση. Οι ρυθμοί επένδυσης και μεγέθυνσης μειώνονται, με άμεσο αντίκτυπο στα κέρδη των καπιταλιστών. Σημαίνοντα ρόλο σε αυτό διαδραμάτισαν τα εργατικά και κοινωνικά κινήματα, που εμφανίστηκαν εκείνα τα χρόνια σε ευρώπη και ηπα. Πέρα από την αύξηση των μισθών -σε συνάρτηση με την παραγωγικότητα που «ζημίωσε» τις επιχειρήσεις- αμφισβητούνταν πλέον σοβαρά το κοινωνικό συμβόλαιο, η συναίνεση. Η διαχείριση της κρίσης αποσκοπούσε στην αναζήτηση διεξόδων για το πλεονάζον κεφάλαιο, ώστε να αποφευχθεί η απότομη υποτίμησή του ή/και η καταστροφή του. Εκτός από την εύρεση νέων αγορών –“απελευθέρωση” της αγοράς-, η οποία δεν ήταν συμβατή με τον υφιστάμενο κρατικό παρεμβατισμό, έπρεπε να σπάσει βίαια και η ιδιότυπη ανακωχή, πάντα με τους όρους της μειοψηφίας. Η ανελαστικότητα στην αγορά εργασίας, οι αυξημένες δημόσιες δαπάνες για κοινωνικές υπηρεσίες, το υψηλό κόστος παραγωγής, οι περιορισμοί στην κίνηση κεφαλαίων εκτός εθνικών συνόρων, αποτελούσαν σημαντικά αναχώματα στη συνέχιση της κερδοφορίας των αφεντικών.

Να αναφερθεί ότι η τάση “απελευθέρωσης” της αγοράς - και η ροπή προς την καπιταλιστική ανάπτυξη που στηρίζεται περισσότερο στο διακρατικό εμπόριο, αντί για την ενίσχυση της εσωτερικής/εγχώριας αγοράς – είχε διαφανεί ακόμη και μέσα στην περίοδο της κεϋνσιανής διαχείρισης, δείχνοντας τα όριά της απέναντι στη φύση του συστήματος – την ει δυνατόν αέναη διαδικασία συσσώρευσης και επανεπένδυσης κεφαλαίου. Τη δεκαετία του '60 πραγματοποιούνται σε διευρυμένη κλίμακα εξαγωγές κεφαλαίου από τα καπιταλιστικά κέντρα προς τις χώρες της περιφέρειας, με τη μορφή άμεσων επενδύσεων – χώρες με φθηνά χέρια, χαμηλή φορολογία, μειωμένη κοινωνική προστασία της εργασίας. Αυτό συνεπάγεται την έκρηξη της δραστηριότητας των πολυεθνικών επιχειρήσεων και την έναρξη της σταδιακής εκβιομηχάνισης της περιφέρειας, που οδήγησε στον εκκαπιταλισμό και την ενσωμάτωσή της στη διεθνή αγορά. Επίσης, στα πλαίσια της GATT (Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου), με το γύρο του Ντίλον και μετέπειτα με το γύρο του Κένεντι, άρχισε να “απελευθερώνεται” το διεθνές εμπόριο για τα βιομηχανικά προϊόντα (μείωση δασμών). Παράλληλα, η ανάπτυξη της αγοράς ευρώδολαρίων -και αργότερα πετροδολαρίων- αποτέλεσε μια διέξοδο στην κίνηση του κεφαλαίου, δίνοντας τη δυνατότητα δανεισμού δολαρίων απαλλαγμένων από ρυθμίσεις που ίσχυαν στην αμερική. Η αγορά αυτή μείωσε την αποτελεσματικότητα των ελέγχων στις χρηματοπιστωτικές αγορές και συνέβαλε στην κρίση χρέους περιφερειακών χωρών τη δεκαετία του '80 - όταν δήλωσαν αδυναμία

αποπληρωμής παλαιότερων δανείων-, συνθήκη που δρομολόγησε την υιοθέτηση των περιφημων «προγραμμάτων δομικής προσαρμογής».

Η δεκαετία του '70 χαρακτηρίζεται από αύξηση του πληθωρισμού -στην οποία συνέβαλαν και οι δυο πετρελαϊκές κρίσεις, το '73 και το '79 αντίστοιχα- και αύξηση της ανεργίας, ως αποτέλεσμα και των αντιπληθωριστικών πολιτικών που υιοθετήθηκαν. Σε συνδυασμό με τη μείωση των επενδύσεων – δηλαδή της στάσιμης καπιταλιστικής ανάπτυξης – το αποτέλεσμα ήταν η κρίση στασιμοπληθωρισμού. Οι προσπάθειες «απόδρασης από την κρίση» και η ανατροπή του συστήματος σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, που συντέλεσε στην “απελευθέρωση” των χρηματοπιστωτικών αγορών και των διεθνών ροών κεφαλαίου, άνοιξαν το δρόμο για την επικράτηση του νεοφιλελεύθερου μοντέλου και την εξέλιξη του καπιταλιστικού συστήματος στο στάδιο που βρίσκεται σήμερα. Οι πρώτες δοκιμές είχαν ήδη γίνει στη χιλή του στρατηγού Πινοσέτ και στην ινδονησία του στρατηγού Σουχάρτο.

Βασικοί άξονες της νεοφιλελεύθερης διαχείρισης είναι η αποδόμηση του κράτους πρόνοιας, η “απελευθέρωση” της αγοράς εργασίας - δηλαδή η πλήρης ελαστικοποίηση μισθού, ωραρίου, ασφάλισης του εργαζόμενου στο όνομα του ανταγωνισμού-, η μείωση φορολογικών εισφορών του κεφαλαίου, οι ιδιωτικοποιήσεις/αποκρατικοποιήσεις, η απορύθμιση αγορών εμπορευμάτων, κεφαλαίου και συναλλάγματος με τον περιορισμό των παρεμβάσεων του κράτους.²

Η μεταπολεμική περίοδος σηματοδοτεί τη βαθμιαία επέκταση του καπιταλισμού, ως συστήματος οικονομικής οργάνωσης, από τα κέντρα του σχεδόν σε όλο τον υπόλοιπο κόσμο. Σταδιακά επικρατεί και το νεοφιλελεύθερο μοντέλο, με ταχύτητες που έχουν να κάνουν με τα ιδιαίτερα κοινωνικοπολιτικά γνωρίσματα των επιμέρους χωρών.

Ενώ σε προηγούμενες καπιταλιστικές περιόδους υπήρχε μια διεθνής αγορά εμπορευμάτων, μεταπολεμικά δημιουργήθηκε επιπλέον ένα παγκόσμιο/διεθνοποιημένο δίκτυο στενά διασυνδεδεμένων παραγωγικών μονάδων, του οποίου η διαχείριση και ο έλεγχος βρίσκεται στα χέρια των υπερεθνικών οικονομικών ελίτ -με τις απαραίτητες σχέσεις με τις ντόπιες ελίτ, οικονομικές και πολιτικές- και επιτυγχάνεται με τη βοήθεια της τεχνολογίας. Η συγκέντρωση κεφαλαίου και ισχύος σε τόσο μεγάλο βαθμό και σε τόσα λίγα χέρια - οι συγχωνεύσεις που διευκολύνονται από την “απελευθέρωση” των αγορών και την πολιτική υπέρ των ιδιωτικοποιήσεων ευνοούν αυτή τη συνθήκη – και ο σχεδόν απόλυτος έλεγχος στα παγκόσμια μέσα παραγωγής, τις πλουτοπαραγωγικές πηγές και την εργασιακή δύναμη, είναι χαρακτηριστικό της νεοφιλελεύθερης εποχής. Αποτελεί μια ακόμη διέξοδο στην

² Να σημειωθεί ότι πλήρως απορρυθμισμένες αγορές δεν υπάρχουν. Όλες οι αγορές υφίστανται ελέγχους. Η ουσία είναι ότι ελέγχονται από το πολυεθνικό/ολιγοπωλιακό κεφάλαιο και μονομερώς.

αύξηση της κερδοφορίας, πιστή στο δόγμα της μη πεπερασμένης συσσώρευσης και της ακόρεστης δίψας για περισσότερα. Οι ολιγοπωλιακές/μονοπωλιακές συνθήκες που διαμορφώνονται, εκθέτουν το νεοφιλελεύθερο επιχείρημα του ελεύθερου ανταγωνισμού και των ίσων ευκαιριών του ελεύθερου ατόμου, στην αγορά.

Παρά τον περιορισμό του ρυθμιστικού ρόλου του κράτους επί της οικονομίας, που συνδέεται με την αποδυνάμωση των οικονομικών συνόρων εξαιτίας της συγκεντροποίησης από τις ελίτ, αυτό –το κράτος- συνεχίζει να διασφαλίζει τη γενικότερη ισορροπία του συστήματος και τα βραχυπρόθεσμα, τουλάχιστον, συμφέροντά του. Τρανό παράδειγμα, οι ενέσεις ρευστότητας σε υπό κατάρρευση χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, ή αλλιώς η «κρατικοποίηση/κοινωνικοποίηση» των ζημιών τους.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό του συστήματος σήμερα είναι η ύπαρξη ενός παγκόσμιου δικτύου τραπεζικών υπηρεσιών, χρηματιστηριακών αγορών και αγορών συναλλάγματος, το οποίο επίσης ελέγχεται από μια χούφτα καπιταλιστές. Εκεί συγκεντρώνονται οι παγκόσμιες αποταμιεύσεις και εν γένει καθορίζεται η διαχείριση του παγκόσμιου χρήματος. Η ενοποίηση-διασύνδεση, χωρίς ιδιαίτερα στεγανά, τραπεζών (κεντρικών, εμπορικών, επενδυτικών), hedge funds, ασφαλιστικών εταιρειών και ταμείων, χρηματιστηρίων αξιών, εμπορευμάτων και αγορών συναλλάγματος, καθιστά το σύστημα ασταθές. Παρά τους κινδύνους, τους οποίους νεοφιλελεύθεροι οπαδοί υποστηρίζουν ότι μετριάζει αυτή η διασύνδεση, διότι τους μοιράζει και σε άλλους, αποτελεί τον ιμάντα, μέσω του οποίου πραγματοποιείται το αβγάτισμα κεφαλαίων. Άλλος ένας τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος απορρόφησης του πλεονάζοντος κεφαλαίου. Αγοραπωλησίες μετοχών, στοιχήματα με παράγωγα προϊόντα και πλειάδα άλλων χρηματοοικονομικών εργαλείων και συναλλαγών συνθέτουν το παζλ της χάρτινης οικονομίας. Τεράστια διακίνηση κεφαλαίων, που δεν έχουν καμία σχέση με το μέγεθος της λεγόμενης πραγματικής οικονομίας.

Εξέχουσα θέση στην αναζήτηση ευκαιριών επικερδούς επανεπένδυσης των παραχθέντων -στάσιμων ή μη- πλεονασμάτων κεφαλαίου κατέχει η αγορά ομολόγων και η αγορά χρέους. Άλλωστε, ο δανεισμός κρατών ενέχει μια παραπάνω σιγουριά, όσον αφορά το επενδυτικό ρίσκο και τις πιθανότητες αποπληρωμής.

Η ανέλιξη του νέου αυτού σταδίου του καπιταλισμού συμπίπτει με την ψηφιακή επανάσταση, την πληροφορική και την τεχνολογία των επικοινωνιών. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, επηρέασε αποφασιστικά τον τρόπο διαχείρισης και ελέγχου των βασικών πυλώνων του νεοφιλελεύθερου παγκοσμιοποιημένου καπιταλισμού, εκμηδενίζοντας την απόσταση και το χρόνο. Αυτό έχει αντίκτυπο και στον ταξικό μετασχηματισμό, κυρίως των δυτικών κοινωνιών, καθώς η τεχνολογία οδηγεί σε μια υποβάθμιση του γνωστικού

περιεχομένου τόσο της χειρωνακτικής, όσο και της εργασίας των υπηρεσιών, που καταλήγει -ή δύναται να καταλήξει- στην αντικατάσταση ειδικευμένων εργατών από προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και υπαλλήλων -αλλά και στελεχών (μεσαία τάξη)- σε υπηρεσίες από δίκτυα υπολογιστών, για τον έλεγχο διαφόρων λειτουργιών της επιχείρησης. Πραγματοποιείται, συνεπώς, μια άλλοτε σταδιακή κι άλλοτε βίαιη κάθοδος προς τη βάση της ταξικής πυραμίδας. Έτσι περιθωριοποιούνται ευρύτερα κοινωνικά στρώματα και συσσωρεύονται στρατιές ανέργων, άστεγων, νεόπτωχων, ηλικιωμένων, άχρηστων και ζημιογόνων για το σύστημα. Ίσως η ουσιαστική αξία τους είναι ότι συνιστούν μια εφεδρεία εργατικών χεριών, πιέζοντας προς τα κάτω μεροκάματα και απαιτήσεις κοινωνικών υπηρεσιών, εκεί όπου διατηρείται υποτυπωδώς το κράτος πρόνοιας. Διευκρινίζοντας αυτό που αναφέραμε πριν για τις αγορές και την απορύθμιση τους, να σημειώσουμε ότι τα εκάστοτε τεχνολογικά επιτεύγματα δεν είναι ευεργετικά ή βλαβερά «εκ γενετής» για την κοινωνία και τη φύση. Υπάρχει άμεση σύνδεση με το κίνητρο για την κατασκευή τους και την έρευνα που προηγείται αυτής, αλλά εξαρτάται και από το ποιος τα χρησιμοποιεί, πώς και για ποιο λόγο. Εξάλλου η τεχνολογία -ξεκινώντας από τη μετατροπή των φυσικών πρώτων υλών σε εργαλεία- είναι προϊόν της εργασίας των ανθρώπων και κοινωνικός πλούτος. Η ύπαρξη «υψηλής» τεχνολογίας σήμερα δεν είναι απλά αποτέλεσμα της δουλειάς 10-20 επιστημόνων με άσπρες ρόμπες σε εργαστήρια. Είναι παράγωγο της μακριάς ιστορίας του ανθρώπου, της παραγωγικότητας και της εφευρετικότητας των ανθρώπινων κοινοτήτων. Τα αφεντικά καταχρώνται την τεχνολογία για τα δικά τους σχέδια και με στόχο την παραγωγή κέρδους, ενώ θα μπορούσε να είναι ένα σημαντικό εργαλείο για την ελευθερία της ανθρώπινης κοινωνίας. Η διάκριση της τεχνολογίας σε κοινωνικά ωφέλιμη και μη είναι επίδικο τόσο της επαναστατικής διαδικασίας, όσο και της απελευθερωμένης κοινωνίας, νοούμενης ως γίνεσθαι και όχι ως είναι.

Το καπιταλιστικό σύστημα σήμερα έχει φτάσει σε μια καμπή. Η πρόσφατη «υπενθύμιση» της διαρθρωτικής κρίσης – αρχικά με τη μορφή χρηματοπιστωτικής - το καλοκαίρι του 2007, με το σκάσιμο της φούσκας των ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων υψηλού κινδύνου στις ηπα, φανέρωσε για μια ακόμη φορά, πιο έντονα από ποτέ, την αστάθεια και τις ρωγμές του οικοδομήματος. Το αν οι ελίτ θα μπορέσουν να επιβιώσουν και σε αυτή τη «δύσκολη» φάση και να συνεχίσουν την αναπαραγωγή της ισχύος τους δεν χρήζει εύκολης απάντησης. Παρόλα αυτά το πιθανότερο είναι να είναι θετική. Προς το παρόν τουλάχιστον. Αυτό δεν σημαίνει ότι είναι προκαθορισμένο να επιβιώσουν. Η επέκταση των αγορών, η αναζήτηση νέων, η ενδεχόμενη μετακίνηση των καπιταλιστικών κέντρων, δεν εγγυάται την απορρόφηση του πλεονάζοντος κεφαλαίου. Ακόμη και με τους αριθμούς οικονομολόγων και

οικονομικών αναλυτών³, διόλου απορριπτέων από τις ελίτ, η αναπαραγωγή του συστήματος, δηλαδή της επανεπένδυσης του πλεονάζοντος κεφαλαίου σε νέες κερδοφόρες αγορές, σκοντάφτει σε αντικειμενικά εμπόδια (χωρικά, περιβαλλοντικά). Ενδεικτικό είναι και το γεγονός ότι στις μεταπολεμικές «χρυσές εποχές» της καπιταλιστικής ανάπτυξης οι επενδύσεις ήταν ανθυποπολλαπλάσιες των «απαιτούμενων» σήμερα -και αύριο. Πέραν τούτου, οι κοινωνικές ανισότητες⁴ οξύνονται σε απίστευτο βαθμό και με αμείωτη ένταση. Εκατομμύρια άνθρωποι πεθαίνουν κάθε χρόνο από πείνα, δίψα, ασθένειες. Η καταστροφή του περιβάλλοντος, με τη μόλυνσή του και την πρωτοφανή στα χρονικά λεηλασία των πλουτοπαραγωγικών πηγών του πλανήτη, υποδηλώνει την πεπερασμένη «χρήση» του με αυτό το ρυθμό. Αυτές είναι οι αντικειμενικές ενδείξεις, που πρέπει να κάνουν την πλειοψηφία να συνειδητοποιήσει το αδιέξοδο αυτού του συστήματος, μαζί με τις εξουσιαστικές τάσεις που συντηρεί και αναπαράγει σε κάθε έκφανση της καθημερινής ζωής, από άκρη σε άκρη της γης, και να επιχειρήσει έναν επαναστατικό μετασχηματισμό, για μια πιο δίκαιη και πιο ελεύθερη κοινωνία.

Η καπιταλιστική κρίση και η Ελλάδα

Η κορύφωση της δομικής κρίσης του καπιταλιστικού συστήματος το '08, αρχικά με τη μορφή χρηματοπιστωτικής κρίσης, δεν άφησε ανεπηρέαστη την Ελλάδα σε διάφορα επίπεδα (οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό). Ο πλουραλισμός των απόψεων για τη φύση και τα αίτια αυτού του «φαινομένου» - τοπικά και παγκόσμια -, παρά την επιφανειακή απόκλισή τους, αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό τις διαφορετικές όψεις του ίδιου νομίσματος, δηλαδή της κυρίαρχης ιδεολογίας. Επομένως εκκινείται από την ίδια βάση και στοχεύει στον αποπροσανατολισμό της κοινωνικής πλειοψηφίας από την ουσία. Καλοπληρωμένα εταιρικά στελέχη και σκοτεινές συνωμοσίες, μέχρι διεφθαρμένες κάστες πολιτικών, εσφαλμένη διαχείριση, αυτομαστίγωμα του τύπου «μαζί τα φάγαμε» και μετανάστες.

Η κρίση χρέους που αντιμετωπίζουν σήμερα χώρες όπως η Ελλάδα δεν είναι κάτι καινούριο. Το πότε και σε τι ένταση θα ξεσπάσει εξαρτάται από διάφορους παράγοντες. Οι εξαγωγές κεφαλαίων, με τη μορφή δανείων από τις καπιταλιστικές χώρες-κέντρα προς τις υπόλοιπες, δρομολογούνται περίπου από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Αυτό βέβαια δεν συνιστά

³ Ακόμη κι αν επανέλθει ο ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης στο 3% (ένα μίνιμουμ όριο επανεπένδυσης, ώστε να μην προκαλείται κρίση) πρέπει να βρεθούν νέες και επικερδείς επανεπενδύσεις ύψους 1,6 τρις δολαρίων περίπου, που ως το 2030 θα έχουν φτάσει τα 3 τρις. Ενδεικτικά, το 1950 ήταν απαραίτητα 0,15 τρις δολάρια και το 1973 0,42 τρις δολάρια.

⁴ Το 8,1% του πληθυσμού κατέχει το 82,4% του παγκόσμιου πλούτου.

«παθογένεια» αποκλειστικά των περιφερειακών χωρών (βλ. ηπα, ιαπωνία κ.α.). Επιπλέον, ο δανεισμός αποτελεί εγγενές στοιχείο του καπιταλισμού, όντας ένα μέσο συσσώρευσης κεφαλαίου και ισχύος. Όσον αφορά στο ελληνικό κράτος, από τη σύστασή του ακόμη -και λίγο πριν- καταφεύγει στη συγκεκριμένη μορφή χρηματοδότησης των εκάστοτε αναγκών του.

Για να ερμηνεύσουμε τη διαρθρωτική κρίση της ελληνικής οικονομίας, η οποία συνδέεται άμεσα με τη δημιουργία και τη διόγκωση ελλειμμάτων (δημοσιονομική κρίση) και κατ' επέκταση το δανεισμό, πρέπει να ανατρέξουμε στο αναπτυξιακό μοντέλο που υιοθετήθηκε και εφαρμόστηκε μεταπολεμικά. Ακολουθώντας τον αποσπασματικό χαρακτήρα της εκβιομηχάνισης που «προέβλεπε» ο διεθνής καταμερισμός εργασίας, δημιουργήθηκαν (και) στην Ελλάδα επιλεγμένοι κλάδοι -επιλεγμένες φάσεις- στη μεταποίηση προϊόντων. Αποτέλεσμα ήταν ο σχηματισμός μη ολοκληρωμένης βιομηχανικής βάσης, κάτι που συνέβαλε και στη συνεχή επέκταση του τριτογενούς τομέα των υπηρεσιών και της αυτοαπασχόλησης. Για μια 15ετία περίπου ('60-'74) ανθεί η κερδοφορία του κεφαλαίου, ντόπιου και ξένου, απολαμβάνοντας τεράστια προνόμια και φοροαπαλλαγές. Το πλεονέκτημα της φτηνής και πειθαρχημένης εργασίας είναι ζωτικής σημασίας για την προσέλκυση επενδύσεων. Παρά τις μεγάλες απεργίες τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '60, οι υποκειμενικές συνθήκες είναι ανώριμες για ουσιαστική εργατική αντίσταση, με μεγάλα κοινωνικά κομμάτια βίαια περιθωριοποιημένα, απόρροια των συνθηκών που επικράτησαν στο μετεμφυλιακό κράτος και έπειτα στην επταετία. Η κρίση στασιμοπληθωρισμού στα καπιταλιστικά κέντρα, στα μέσα της δεκαετίας του '70, επηρέασε την εισροή επενδυτικών κεφαλαίων, τις εξαγωγές και τους άδηλους πόρους -μεταναστευτικά και ναυτιλιακά εμβάσματα, τουρισμός-, που κάλυπταν μέχρι τότε το έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο, κλείνοντας τον κύκλο, από τη μία της ελληνικής εκβιομηχάνισης και από την άλλη των μέσων που «εμπόδιζαν» την κρίση της ελληνικής οικονομίας να φτάσει στο αποκορύφωμά της. Εκτός από τους εξωτερικούς παράγοντες, μετά το '74 και μέχρι το '80, αποτρεπτικά για τις ξένες επενδύσεις, αλλά και ως ανάχωμα στην αναπαραγωγή της καπιταλιστικής σχέσης έδρασαν οι κοινωνικοί και ταξικοί αγώνες εκείνης της περιόδου. Σε καμιά περίπτωση δεν υπονοείται μ' αυτό πως οι κοινωνικοί και ταξικοί αγώνες αποτέλεσαν γενεσιουργό αιτία της κρίσης.

Η δυναμική των αγώνων αυτών, που αποτυπωνόταν τόσο στην αναλογία του ρυθμού αύξησης της παραγωγικότητας έναντι των πραγματικών μισθών, όσο και στο βάθος των αιτημάτων τους, (εξωτερικευόταν παράλληλα και η ανάγκη άρσης του καθεστώτος αποκλεισμού κοινωνικών στρωμάτων, που καθιερώθηκε με το πέρας του εμφυλίου) αποτέλεσε σοβαρή αιτία διάρρηξης του συμβολαίου κοινωνικής και ταξικής «ειρήνης». Τα

μέσα εκμείωσης της κοινωνικής συναίνεσης μέχρι τότε, δηλαδή οι πελατειακές σχέσεις, η αναπαραγωγή της μικροϊδιοκτησίας, ο κορπορατισμός και η βία, φάνηκε ότι δεν ήταν επαρκή, ή καλύτερα, ότι έπρεπε να ανανεωθούν/εκσυγχρονιστούν, αφομοιώνοντας και τον όποιο διάχυτο κοινωνικό ριζοσπαστισμό. Τη «βρώμικη» δουλειά αναλαμβάνει το ΠΑΣΟΚ. Η ενσωμάτωση και αφομοίωση των «μη προνομιούχων» στη δημοκρατική κοινότητα, με «ελεύθερη» συμμετοχή σε κόμματα και συνδικαλιστικές παρατάξεις, εργασιακή αποκατάσταση στον δημόσιο τομέα, αύξηση μισθών, συντάξεων, ημερομίσθιων, συνθέτουν το σκηνικό της σοσιαλδημοκρατικής διαχείρισης, τουλάχιστον κατά την πρώτη τετραετία, σε συνδυασμό με έναν υπέρμετρο λαϊκισμό, που συντηρούσε «τον αέρα της αλλαγής». Σε αντίθεση με το μοντέλο των καπιταλιστικών κέντρων, στην ελληνική περίπτωση μπορούμε να μιλάμε περισσότερο για κράτος προσόδου, παρά για κράτος πρόνοιας. Η αύξηση των κοινωνικών δαπανών οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση μισθών, συντάξεων και προσλήψεων, ώστε να διατηρηθεί και ένα τεχνητά υψηλό καταναλωτικό επίπεδο, μετά τη μείωση των άδηλων πόρων – το οποίο αντισταθμίζεται από τις αρχές του '90 με την επιστράτευση του ιδιωτικού δανεισμού για τα νοικοκυριά. Ενώ οι δαπάνες για υγεία, εκπαίδευση, ασφάλιση, επιδόματα ανεργίας παρέμειναν σε χαμηλά επίπεδα.

Η επέκταση του δημόσιου τομέα, ως εργαλείου ελέγχου του εκλογικού σώματος και απορρόφησης του πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού – λόγω αποβιομηχάνισης και επιστροφής των μεταναστών- και η εξυπηρέτηση του χρέους οδήγησαν σε διεύρυνση των ελλειμμάτων. Για να καλυφθούν, το κράτος προχώρησε σε εκτεταμένο δανεισμό. Φυσικά η διόγκωση του δανεισμού είχε να κάνει και με την απλόχερη στήριξη του ιδιωτικού κεφαλαίου. Πέρα από τη φοροδιαφυγή, τις φοροαπαλλαγές και τις μειωμένες ασφαλιστικές εισφορές, «απαιτούνταν» κεφάλαια για την υπερχρηματοδότηση επιχειρήσεων και, όταν κρινόταν απαραίτητο, την ανάληψη/κοινωνικοποίηση των χρεών τους (βλ. «προβληματικές»). Η επιδείνωση του πληθωρισμού και τα ελλείμματα αποτέλεσαν την αφορμή για το «σταθεροποιητικό πρόγραμμα» από το '85 ως το '87, που «επιβαλλόταν» για την εκταμίευση ενός δανείου. Ο ανομολόγητος στόχος όμως ήταν η συμπίεση των εισοδημάτων και η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για το κεφάλαιο. Λόγω των επερχόμενων εκλογών και των αγώνων αυτής της διετίας, η πολιτική λιτότητας χαλάρωσε και πλέον η σκυτάλη της καπιταλιστικής αντεπίθεσης περνούσε στα χέρια των οικουμενικών και σοσιαλ/νεο-φιλελεύθερων κυβερνήσεων.

Το νέο «σταθεροποιητικό πρόγραμμα» επί ΝΔ, από το '90 ως το '92, η επιχειρούμενη εκπαιδευτική αναδιάρθρωση, οι νόμοι για το ασφαλιστικό, η διάθεση ιδιωτικοποίησης δημόσιων οργανισμών (βλ. ΟΤΕ) και η συνθήκη του Μάαστριχτ είναι τα πρώτα δείγματα των νεοφιλελεύθερων πολιτικών διαχείρισης που θα ακολουθήσουν, οι οποίες «ανεπίσημα»

ξεκίνησαν από τη δεύτερη τετραετία του ΠΑΣΟΚ τη δεκαετία του '80. Εξάλλου και η είσοδος στην ΕΟΚ το '81 ήταν σαφώς νεοφιλελεύθερα προσανατολισμένη: μεγαλύτερο μέγεθος αγοράς προϊόντων, υπηρεσιών, κεφαλαίου, μεταφράζεται σε αυξημένη δυνατότητα ελαστικοποίησης της αγοράς εργασίας.

Η άνοδος της κυβέρνησης Σημίτη επιταχύνει τη μετάβαση στο θατσερικού τύπου - επιθετικό- νεοφιλελεύθερο μοντέλο. Πληθώρα νομοσχεδίων, που αφορούν την απελευθέρωση των απολύσεων και του ωραρίου λειτουργίας των καταστημάτων, τη μερική απασχόληση, την εκ περιτροπής εργασία, τους συμβασιούχους, τα όρια συνταξιοδότησης και τις συντάξιμες αποδοχές ψηφίζονται εις βάρος της πλειοψηφίας, ενώ οι φοροαπαλλαγές για τις επιχειρήσεις, οι τεράστιες στρατιωτικές δαπάνες, η ανάθεση δημόσιων έργων σε μεγαλοεργολάβους, με αποκρύφωμα τους Ολυμπιακούς Αγώνες, ανεβάζουν τα κέρδη της οικονομικής ελίτ στα ύψη. Ακόμη, η έκρηξη του χρηματιστηρίου, που προετοιμάστηκε και διαφημίστηκε εξόφθαλμα από το ΠΑΣΟΚ, και η συνακόλουθη κατάρρευσή του ενίσχυσαν το συγκεντρωτισμό οικονομικής ισχύος, ενδυναμώνοντας μονοπώλια και ολιγοπώλια στην ελληνική αγορά, μέσω των εξαγορών και των συγχωνεύσεων. Η είσοδος της Ελλάδας στη ζώνη του ευρώ -αν και τυπικά δεν πληρεί τα κριτήρια- δίνει επιπλέον ώθηση στο ντόπιο - εντός και εκτός συνόρων- και ξένο κεφάλαιο, ενώ ταυτόχρονα εντείνεται η επίθεση στα στρώματα που βρίσκονται χαμηλά στην κοινωνική πυραμίδα.

Παρά τις «γενναίες» μεταρρυθμίσεις, που επικαλούνταν οι κρατούντες ως τη μόνη αποτελεσματική θεραπεία, η δυναμική του χρέους δεν θα ανακοπεί. Θα συνεχίσει να αυξάνεται και να αποτελεί μια βραδυφλεγή βόμβα στα θεμέλια του ελληνικού καπιταλισμού - και όχι μόνο. Με το σκάσιμο της φούσκας των ενυπόθηκων στεγαστικών υψηλού ρίσκου και τη διάχυση παγκοσμίως των τιτλοποιημένων επισφαλών πιστώσεων, οι τριγμοί που προκλήθηκαν στο καπιταλιστικό εποικοδόμημα απείλησαν την, ήδη κλονισμένη, ισορροπία του. Για να αποτραπεί η ενδεχόμενη κατάρρευση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος όπως δομείται σήμερα, ως βασικού πυλώνα του καπιταλισμού, διοχετεύθηκαν τεράστια ποσά σε τράπεζες και επιχειρήσεις. Αυτό είχε σημαντικές επιπτώσεις, πρωτίστως στις οικονομίες των - περιφερειακών - χωρών που παρουσίαζαν υψηλό χρέος, μεταξύ αυτών και η Ελλάδα. Το ελληνικό κράτος έχασε την «αξιοπιστία» του στην αγορά ομολόγων, εκτινάσσοντας τα επιτόκια με τα οποία μπορούσε να δανειστεί. Για τη «διάσωσή» του, ΕΕ και ΔΝΤ παρείχαν τα απαραίτητα κεφάλαια για την εξυπηρέτηση του χρέους του, με όρο ένα «πρόγραμμα δομικής προσαρμογής».

Πίσω από το ενδιαφέρον για την αποφυγή της χρεοκοπίας της ελληνικής οικονομίας κρύβεται αφενός η διασφάλιση των συμφερόντων όσων επένδυσαν και συνεχίζουν να επενδύουν στο ελληνικό χρέος, δηλαδή η συνέχιση της διαδικασίας συσσώρευσης-

επένδυσης κεφαλαίου με όσο γίνεται μικρότερη ζημία⁵ και αφετέρου η μείωση του κόστους εργασίας και η πειθάρχηση των εργαζόμενων. Επιπρόσθετα, δεν παύει να αποτελεί απειλή για τη σταθερότητα του συστήματος ακόμη και μια δευτερεύουσα εστία κρίσης, όπως αυτή μιας περιφερειακής χώρας σαν την Ελλάδα, όσο κι αν στεγανοποιηθεί η οικονομία της, όσο «ελεγχόμενα» κι αν χρεοκοπήσει. Υπάρχουν παραδείγματα -χωρών αλλά και επιχειρήσεων- από την πρόσφατη ιστορία, που το αποδεικνύουν και δικαιολογούν τον πανικό των πολιτικών και οικονομικών ελίτ, που έσπευσαν να τις «διασώσουν».

Γεωπολιτικές προεκτάσεις της κρίσης

Η ολοένα μεγαλύτερη γεωγραφική εξάπλωση των συνεπειών της καπιταλιστικής κρίσης όξυνε τους διακρατικούς καπιταλιστικούς ανταγωνισμούς και συνακόλουθα επιφέρει συγκρούσεις τακτικών επίλυσης της κρίσης, εντάσεις στις σχέσεις καπιταλιστικών κέντρων - αλλά και στο εσωτερικό τους- και διακρατικούς ανταγωνισμούς για το "ποιος θα πληρώσει περισσότερο το μάρμαρο". Να ξεκαθαριστεί ότι δεν υπάρχει αυτή τη στιγμή κάποια στρατηγικής σημασίας σύγκρουση μεταξύ καπιταλιστικών κέντρων. Σήμερα εμφανίζεται σε μεγάλο βαθμό μια κοινή στρατηγική, που συντίθεται ως συνισταμένη, στο πλαίσιο υπερεθνικών/υπερκρατικών οργανισμών. Το ότι αυτή είναι κοινή δεν σημαίνει βεβαίως ότι έχουν πάψει οι συγκρούσεις συμφερόντων. Για την ακρίβεια, ποτέ δεν έπαψαν. Θα αποτελούσε ανιστόρητη προσέγγιση το να πιστεύει κανείς ότι οι ανταγωνισμοί, πάντα από δω και στο εξής, θα μπορούν να επιλύονται χωρίς πολέμους. Άλλωστε, όπως αποδεικνύει η πολύ πρόσφατη ιστορία του πλανήτη, όταν μας τελειώνει ένας εχθρός, πρέπει να εφευρεθεί καινούργιος. Έτσι γεννήθηκαν οι θεωρίες περί σύγκρουσης πολιτισμών, περί υπεράσπισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περί πολέμων ενάντια σε τυράννους ή ο περίφημος «πόλεμος ενάντια στην τρομοκρατία». Τα προσχήματα ποτέ δεν λείπουν, ενώ το υπόβαθρο είναι πάντα κοινό: το κέρδος. Είτε αφορά στο άνοιγμα νέων καπιταλιστικών αγορών, είτε στην εκμετάλλευση και στο ξαναμοίρασμα πλουτοπαραγωγικών πόρων και στον έλεγχο ενεργειακών δρόμων. Εδώ θα πρέπει να οριοθετηθούμε απέναντι σε απλουστεύσεις που κάνουν κάποιες παραδοσιακές αντιλήψεις γύρω από τον ιμπεριαλισμό. Όλα αυτά δε γίνονται με καμία διάθεση ετεροπροσδιορισμού ή προσπάθειας να πούμε κάτι καινούριο, αλλά στην κατεύθυνση να χρησιμοποιούμε αναλυτικά εργαλεία, που περισσότερο φωτίζουν παρά συσκοτίζουν την πραγματικότητα. Αυτές οι απλοποιήσεις οδηγούν συχνά σε αναζήτηση αλλοπρόσαλλων συμμαχιών, ή σε άκριτη υποστήριξη κρατών ή «κινήματων», επειδή

⁵ Καταστροφή πλεονάζοντος κεφαλαίου και ει δυνατόν εξαφάνιση των λιγότερο ισχυρών καπιταλιστών: η ουσία και ταυτόχρονα αντίφαση του καπιταλισμού.

αποτελούν ανάχωμα σε ιμπεριαλιστικούς σχεδιασμούς, ή σε πρόσδεση σε συγκεκριμένα κέντρα και σε υπεράσπιση μιας εφήμερης τακτικής τους, κοντόθωρα και καιροσκοπικά. Η ανάλυση των γεωπολιτικών ισορροπιών πρέπει να έχει πάντα ταξική-διεθνιστική οπτική, να αναδεικνύει τις πραγματικές αιτίες των κινήσεων που κάνουν οι κρατικοί σχηματισμοί στην διεθνή σκακιέρα. Δεν θεωρούμε τις ντόπιες κυρίαρχες τάξεις ή ελίτ ως υποτελείς και εθελόδουλες απέναντι σε ξένα συμφέροντα. Η πρόσδεση κάθε εγχώριας αστικής τάξης σε κάποιο από τα υπάρχοντα διεθνή μπλοκ/κέντρα εξουσίας, είτε αυτά είναι κρατικά, είτε ολοκληρώσεις, γίνεται με όρους αναπαραγωγής αυτής και των κερδών της (έστω αν όχι ολόκληρης, της κυρίαρχης μερίδας της), χωρίς να υπονοείται ότι δεν υπάρχουν αντίστοιχα κέρδη από πλευράς μπλοκ εξουσίας.

Κοινωνικές επιπτώσεις της κρίσης

Ο καπιταλισμός είναι εκ φύσεως ένα σύστημα που στηρίζει την αναπαραγωγή του στις εκμεταλλευτικές σχέσεις, είτε ο αποδέκτης είναι ο άνθρωπος, είτε το φυσικό περιβάλλον. Οι επιπτώσεις αυτής της μόνιμης συνθήκης σε κοινωνικό επίπεδο -όπως και σε οικονομικό, πολιτικό, οικολογικό, πολιτιστικό- ποικίλουν σε ένταση, ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, -συνήθως αναφερόμαστε στις κοινωνίες των εθνών-κρατών ως σύνολα- αλλά ποτέ δεν εξαλείφονται. Κατ' επέκταση δεν νοείται να μιλάμε για καπιταλισμό με ανθρώπινο πρόσωπο. Θεωρούμε πως οι συνέπειες του καπιταλισμού -και των σχέσεων που αυτός παράγει- για την κοινωνική πλειοψηφία σε περίοδο μη κρίσης, ή τουλάχιστον στη φάση που δεν έχει φτάσει ακόμη στην κορύφωσή της, δεν είναι διαφορετικές από ότι όταν εκδηλωθεί. Παραμένουν οι ίδιες επί της ουσίας, απλά οξύνονται απότομα και «ακουμπάνε» περισσότερα κοινωνικά στρώματα.

Τα τελευταία χρόνια, μετά την επέλαση της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, οι συσχετισμοί αναδιαμορφώνονται. Πλέον στα καπιταλιστικά κέντρα, αλλά και σε δυτικές περιφερειακές χώρες που είχαν συνηθίσει σε μια υποτυπώδη (αν και πλασματική) ευμάρεια, σχηματίζεται μια κρίσιμη μάζα περιθωριοποιημένων ανθρώπων, που διογκώνεται συνεχώς και εμφανίζεται ανοιχτά κυρίως στις μητροπόλεις και όχι αποκλειστικά σε υποβαθμισμένες - τεχνητά ή μη- περιοχές. Αναδύεται μια νέα πραγματικότητα, δημιουργείται ένας νέος τρίτος κόσμος στις κοινωνίες του δυτικού. Οι συνθήκες ζωής και επιβίωσης των απόκληρων της αφρικής και της ινδίας μεταφέρονται, τηρουμένων των αναλογιών, στις «δημοκρατικές και εκπολιτισμένες» χώρες – αφού αφορούν πια ένα διευρυμένο, σε σχέση με το παρελθόν, κομμάτι του πληθυσμού.

Η αυξανόμενη ανεργία, η ελαστικοποίηση των εργασιακών σχέσεων και η φτωχοποίηση που συνήθως ακολουθεί, δεν αφορά αποκλειστικά το οικονομικό κομμάτι. Περνώντας από τη φάση που αγροτικοί πληθυσμοί εκδιώχθηκαν, με «έξυπνα» ή βίαια μέσα, από τη γη που καλλιεργούσαν προκειμένου να χρησιμοποιηθούν ως φθινό εργατικό δυναμικό, στις εξώσεις από τις τράπεζες, στρατιές αστέγων συνωστίζονται εκεί που άλλοτε ήταν «αόρατοι», υποφέροντας από την πείνα και τις κακουχίες του δρόμου. Στην περιφέρεια, ολόκληροι πληθυσμοί αφανίζονται από αστία, έλλειψη πόσιμου νερού και αρρώστιες, αν και παράγουν οι ίδιοι τα τρόφιμα που διαχειρίζονται οι πολυεθνικές, ενώ στα κέντρα εκτινάσσονται στα ύψη τα ποσοστά συμμετοχής στα φιλανθρωπικά συσσίτια και η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη καταλήγει πολυτέλεια για λίγους.

Άρρηκτα συνδεδεμένη με το χαμηλό βιοτικό επίπεδο και το κενό ενός τρομακτικού μέλλοντος είναι η επιδείνωση της σωματικής και ψυχικής υγείας. Η ανασφάλεια, η απογοήτευση, το άγχος, στην καλύτερη περίπτωση οδηγούν σε αναζήτηση υποκατάστατων (θρησκείες, ναρκο-παράδεισοι, αλκοόλ), φτάνοντας μέχρι και στην εκδήλωση αυτοκτονικών τάσεων. Δεν είναι λίγες οι φορές που η χαμένη ή πληγωμένη αξιοπρέπεια στη δουλειά, στις ουρές του ΟΑΕΔ, στις φιλικές συναναστροφές, τροφοδοτεί έναν άτυπο κοινωνικό κανιβαλισμό και η συσσωρευμένη καταπίεση εκτονώνεται σε «αδύναμους/εύκολους» στόχους – αποδιοπομπαίους τράγους (παιδιά, γυναίκες, ΑμΕΑ, "ψυχικά ασθενείς", ομοφυλόφιλους), φορτώνοντάς τους, ενίοτε, τη φυσική αυτουργία της ατομικής και κοινωνικής εξαθλίωσης (μετανάστες). «Νομιμοποιείται» έτσι, και μέσω αυτής της οδού, η αναπαραγωγή εξουσιαστικών σχέσεων σε όλες τις εκφάνσεις της καθημερινής ζωής. Η έξαρση της «παραβατικής» δραστηριότητας –με την έννοια της άσκησης φυσικής βίας από άνθρωπο σε άνθρωπο, με σκοπό την εξασφάλιση των προς το ζην– είναι εξίσου συνυφασμένη με περιόδους όξυνσης των ανισοτήτων.

Πολιτικές επιπτώσεις της κρίσης

Στην Ελλάδα διανύουμε μία περίοδο, που χαρακτηρίζεται από μια τεράστια κρίση εκπροσώπησης, ως επακόλουθο της οικονομικής κρίσης και των ιδιαιτεροτήτων της ανάπτυξης του ελληνικού καπιταλισμού. Αυτό αντανακλάται άμεσα στην κρίση εμπιστοσύνης στο πολιτικό σύστημα, από μεγάλα κομμάτια της κοινωνίας.

Να ξεκαθαριστεί πως αυτό σε καμία περίπτωση δεν θεωρείται μονοσήμαντα θετική εξέλιξη, καθώς από αυτή την κρίση εμπιστοσύνης δεν έχει προκύψει μια ολόπλευρη κριτική ενάντια στην «αστική/αντιπροσωπευτική» δημοκρατία και στο ρόλο της, ως εργαλείο

αναπαραγωγής του καπιταλιστικού συστήματος. Άρα σε καμία περίπτωση δεν οδηγεί σε παραγωγή ενός άλλου μοντέλου για το “πώς να κάνουμε πολιτική” και πολύ περισσότερο σε μια ριζική αμφισβήτηση του κυρίαρχου κοινωνικού και οικονομικού παραδείγματος. Βέβαια όλα όσα συμβαίνουν σήμερα δεν μπορούμε να τα αντιμετωπίσουμε συγκυριακά και μόνο. Πρέπει να ειδωθούν στο πλαίσιο των συνολικών πολιτικών μεταλλάξεων και μετατοπίσεων που παράχθηκαν τα τελευταία τριάντα χρόνια στο δυτικό κόσμο -και στην Ελλάδα-, με κομβικό σημείο την κατάρρευση της εσοδ και τα συνακόλουθα κηρύγματα περί «τέλους της ιστορίας» και του θατσερικού δόγματος ΤΙΝΑ (“There is no alternative”). Όλα αυτά σηματοδότησαν μια μετατόπιση του συνόλου των πολιτικών φορέων της αστικής τάξης (του κεφαλαίου) σε μια πιο ξεκάθαρη επιθετική στρατηγική ενάντια στην εργασία. Και οι σοσιαλδημοκράτες -σοσιαλ-φιλελεύθεροι πλέον- και οι νεοφιλελεύθεροι διαχειριστές της εξουσίας έπλεκαν πάνω σε κοινό νήμα, που έβαζε στο στόχαστρο όλα τα κεκτημένα - κατακτήσεις ή/και παραχωρήσεις-, με συνεχείς αναδιαρθρώσεις ή προσπάθειες αναδιαρθρώσεων. Το πόσο βάθυνε αυτή η διαδικασία σε κάθε χώρα έχει να κάνει -εκτός από τη θέση της στο διεθνές πλέγμα- και με τα αναχώματα που μπήκαν από την ανάπτυξη κινημάτων ή λαϊκών αντιδράσεων.

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να κατανοηθεί και η διάλυση⁶ της πάλαι ποτέ κραταιάς σοσιαλδημοκρατικής παράταξης στην Ελλάδα. Έχοντας προσχωρήσει πλήρως στην νεοφιλελεύθερη στρατηγική, χωρίς κανένα πρόσχημα υπεράσπισης των κοινωνικών συμβολαίων που η ίδια είχε θεσμίσει -όχι προφανώς “από την καλή της την καρδιά”, αλλά για να ενσωματώσει όλες τις μεταδικτατορικές κινήσεις του λαϊκού παράγοντα, που είχε μπει δυναμικά στο προσκήνιο, στο καπιταλιστικό πλαίσιο- το μόνο που την συνέχιζε πλέον ήταν η εξουσία και η διαχείρισή της. Εφόσον αυτός ο συνεκτικός κρίκος έσπασε, η διάλυσή της δεν αποτελεί έκπληξη. Αυτό δεν σημαίνει ότι αυτή τη στιγμή δεν γίνονται από την αστική τάξη διαδικασίες ανασύνθεσης του πολιτικού σκηνικού και ότι δεν αναζητούνται νέες εκπροσωπήσεις, προκειμένου να βρεθεί εκ νέου μια σταθερή πολιτική λύση.

Παρόλο που οι διεργασίες των διαχειριστών του πολιτικού συστήματος δεν πρέπει να μας αφήνουν αδιάφορους, γιατί δείχνουν κάποιες αδυναμίες του συστήματος, η δική μας στρατηγική πρέπει να καλλιεργεί μια άλλη κουλτούρα και να εμφορείται από τις παραδόσεις του επαναστατικού κινήματος. Δεν αντιλαμβανόμαστε την πολιτική με τους όρους της αστικής δημοκρατίας, χωρίς να λέμε ότι δεν μας αφορούν/επηρεάζουν. Πρέπει να γνωρίζουμε, ότι για να υπάρξει μια κοινωνική ανατροπή με απελευθερωτική προοπτική, πρέπει να υφίστανται δύο όροι: οι εξουσιαστές να μην μπορούν να κυβερνήσουν και οι

⁶ Με τον όρο διάλυση εννοείται η ριζική αναμόρφωσή της σε ένα μικρό νεοφιλελεύθερο κόμμα-συμπλήρωμα αστικών κυβερνήσεων.

εξουσιαζόμενοι να μην θέλουν να κυβερνηθούν. Και για να συμβεί το πρώτο πρέπει να διαλυθούν οι αυταπάτες των υποτελών, ότι το σύστημα αυτό μπορεί να τους προσφέρει μια εναλλακτική ευκολότερη της επίπονης επαναστατικής διεξόδου, για την διασφάλιση των όρων ζωής τους.

Ιστορικά ο καπιταλισμός έχει αποδείξει ότι μπορεί να πάρει πολλές πολιτικές μορφές, προκειμένου να συνεχίσει απρόσκοπτα την αναπαραγωγή του και να επιλύσει τις δομικές αντιφάσεις του στο πεδίο της πολιτικής διαχείρισής τους. Αυτό σημαίνει, εκτός των άλλων, ότι πρέπει να κάνουμε αμείλικτη πολεμική σε λογικές ώριμου φρούτου, εύκολων μα ταυτόχρονα "ριζοσπαστικών" λύσεων, αλλά και στη μικροαστική αγωνία κάποιων που περιμένουν λύσεις εδώ και τώρα, άκοπα.

Κοινωνικός κανιβαλισμός

Στις σημερινές συνθήκες το επαναστατικό κίνημα βαρύνεται και με ένα άλλο πολύ σημαντικό καθήκον: να βάλει φρένο στον επελαύνοντα κοινωνικό κανιβαλισμό. Πρέπει να αναδειχθούν, με την καθημερινή μας παρέμβαση και δράση, οι αιτίες των δεινών του νεοπρολεταριάτου⁷, να κατανοηθούν τα κοινωνικά αίτια που ωθούν στην όξυνση της ενδοταξικής βίας και αυτή να πολεμιέται. Η προπαγάνδα του συστήματος παρουσιάζει το ίδιο ως το μοναδικό εγγυητή μιας εύρυθμης κοινωνικής ζωής, δημιουργεί τεχνητές εντάσεις μεταξύ κοινωνικών ομάδων, παρουσιάζοντας πλέον κάθε ομάδα που διεκδικεί ως επιτιθέμενη στα συμφέροντα όλης της κοινωνίας, που υποτίθεται ότι το κράτος εκπροσωπεί. Το γενικό συμφέρον που διασφαλίζει το κράτος είναι η αναπαραγωγή του ίδιου και των σάπιων θεμελιών του. Της τάξης που κυβερνά. Των αφεντικών. Από την άλλη είναι σημαντικό, με τη συλλογική μας δράση, να καταδειχθεί ότι το να φαγωθούν οι υποτελείς μεταξύ τους, εντός και εκτός των εθνών-κρατών, θα είναι καταστροφικό. Γιατί αν αυτό ενταθεί, η κουλτούρα του φόβου θα επικρατήσει και δεν θα αφήσει έδαφος για την ανάπτυξη της αλληλεγγύης των καταπιεσμένων. Ως προς αυτό, κομβικό ρόλο οφείλουν να παίξουν οι δομές κοινωνικής αναπαραγωγής, τις οποίες θα συστήσουμε και στις οποίες θα συμμετέχουμε.

Κομμάτι αυτού του πλαισίου είναι και η χρήση της ανεργίας ως πολιορκητικού κριού, για τη συνολική υποτίμηση της εργασίας. Μόνιμη επωδός των πληρωμένων κονδυλοφόρων του συστήματος είναι το ότι δεν μπορεί να θεωρείται δεδομένη η ύπαρξη κοινωνικών ρητρών στην εργασία, τη στιγμή που υπάρχει τόσο μεγάλος αριθμός ανέργων. Τη στιγμή που το

⁷ Για το τι ορίζουμε ως νεοπρολεταριάτο, βλέπε αμέσως παρακάτω.

σύστημα στέλνει στο περιθώριο ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού και παράλληλα σημαντικά κομμάτια της κοινωνίας οχυρώνονται φοβικά, κατηγορώντας το ένα το άλλο (οι άνεργοι τους εργαζόμενους, οι ιδιωτικοί τους δημόσιους κ.ο.κ.), είναι επιτακτικό να αναδειχθεί η βάρβαρη και καταστροφική φύση του. Αποκορύφωμα αυτής της κατάστασης είναι η μεγάλη ανταπόκριση που βρίσκει σε καιρό κρίσης η ρατσιστική ρητορεία. Το πιο εκμεταλλευόμενο κομμάτι του νεοπρολεταριάτου, οι μετανάστες, που αποτέλεσαν πεδίο κοινωνικού πειραματισμού και εμπέδωσης κοινωνικών αποκλεισμών, αντιμετωπίζονται σήμερα ως το εύκολο θύμα, που μπορεί να στιγματιστεί ως υπαίτιο για τον κοινωνικό οδοστρωτήρα που επιβάλλει ο καπιταλισμός. Ας μην αναφερθούν εδώ τα αίτια που τους οδήγησαν στην αναζήτηση της "τύχης" τους στον "δυτικό καπιταλιστικό παράδεισο". Πρέπει να γίνει κατανοητό ότι κανείς δεν περισσεύει, αλλά για να επιτευχθεί αυτό χρειάζεται ένα άλλο μοντέλο κοινωνικής οργάνωσης/λειτουργίας.

Νέο κοινωνικό πεδίο-Βίαιες ταξικές ανακατατάξεις-Ταξικό υποκείμενο

Το ξέσπασμα της καπιταλιστικής κρίσης φέρνει μαζί του και έντονες ανακατατάξεις στην ταξική διαστρωμάτωση. Η πλαστή ευημερία των προηγούμενων δεκαετιών δημιουργούσε για τους υπηκόους των δυτικών κρατών μία αίσθηση σιγουριάς για την κοινωνική-ταξική τους θέση, αν όχι απαίτηση κοινωνικής (ταξικής) ανόδου. Είτε για το ίδιο το άτομο, είτε για την οικογένεια στην οποία αυτό ανήκει. (Ξεκάθαρη εμπέδωση του θατσερικού κοινωνικού μοντέλου). Χτυπητό παράδειγμα στην Ελλάδα είναι τα μικροαστικά όνειρα της νεοελληνικής οικογένειας, που γέμισαν το δημόσιο χώρο "επιστήμονες άνευ χαρτοφυλακίου". Όνειρα τα οποία δεν άφηναν χώρο για αμφιβολίες, ως προς το ποιος βρίσκεται χαμηλότερα στην ταξική πυραμίδα. Ήταν ο άλλος: ο μετανάστης στην Ελλάδα, ο ινδός εργάτης στην Ινδία, ο αφρικανός στην Αφρική.

Δεν είναι βέβαια τόσο το ξέσπασμα της κυοφορούμενης κρίσης που αλλάζει τα ως τώρα δεδομένα στην ταξική διαστρωμάτωση, όσο η διαχείριση αυτής από τα αφεντικά. Σίγουρα το κλείσιμο επιχειρήσεων -που δεν κερδίζουν πια για τα αφεντικά τους- δημιουργεί αύξηση στους αριθμούς των ανέργων. Σίγουρα αυτή η ανεργία μπορεί να χρησιμοποιηθεί -και χρησιμοποιείται- ως επιπλέον φόβητρο για τους εργάτες από τα αφεντικά.

Η έντονη και με χαρακτηριστικά "νέας μόνιμης κατάστασης" υποτίμηση της εργασίας, όμως, έρχεται μόνο με την παρέμβαση του κράτους, ως συλλογικού εκφραστή των συμφερόντων των αφεντικών. Ως μέσου διαχείρισης της καπιταλιστικής κρίσης. Τα αφεντικά δεν επέλεξαν ένα νέο New Deal, όπου ένα μεγάλο Κράτος-Προστάτης θα αναλάβει την αναστήλωση των

εργατών ως καταναλωτών , προκειμένου να μπορέσει ο καπιταλισμός να ξαναμπει σε τροχιά. Ούτε επέλεξαν το δρόμο του οικονομικού φιλελευθερισμού, όπου όποια επιχείρηση αποτυγχάνει, επιβεβαιώνει το μύθο του επιχειρηματικού ρίσκου των αφεντικών. Οι επιχειρήσεις-πυλώνες του κάθε κρατικού καπιταλισμού στηρίζονται από το ίδιο το κράτος. Και οι υποχρεώσεις της στήριξης μετακυλίνουν στους υπηκόους. Δηλαδή τα κέρδη είναι ιδιωτικά, ενώ η χασούρα κοινωνικοποιείται.

Το μοντέλο αυτό επιτυγχάνεται με τη βίαιη μείωση της αξίας της εργατικής δύναμης. Το κράτος ανατρέπει τις ως τώρα συμφωνίες, αλλάζοντας άρδην τη νομοθεσία του, μειώνοντας κατώτατους μισθούς, απελευθερώνοντας απολύσεις, διαλύοντας τις κρατικές δομές αναπαραγωγής του προλεταριάτου (και των άλλων κομματιών της βάσης της κοινωνικής πυραμίδας) και προστασίας-περίθαλψης της εργατικής/αγοραστικής του δύναμης.

Για το κεφάλαιο δεν υπάρχει πια η ανάγκη για τον ίδιο αριθμό παραγωγών/καταναλωτών.⁸ Δημιουργούνται λοιπόν, από πλευράς κράτους και αφεντικών, οι κοινωνικές εκείνες συνθήκες, στις οποίες η εργατική δύναμη είναι απαξιωμένη και τα κοινωνικά συμβόλαια έχουν σπάσει, ώστε αυτή να είναι πλήρως αναλώσιμη. Και σ' αυτές τις συνθήκες υπακούουν οι ζωές όλης της βάσης της κοινωνικής πυραμίδας: από τους άορατους-παράνομους μετανάστες προλετάρους και το λούμπεν προλεταριάτο, έως τα πρώην μισθωτά μικροαστικά στρώματα της διανόησης, που σήμερα προλεταριοποιούνται βίαια. Δημιουργείται πλέον μια μάζα πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού, που πιθανόν να χρειαστεί να καταστραφεί για να καταστήσει το υπόλοιπο ανταγωνιστικό.

Διαβλέπουμε πως οι παλιοί διαχωρισμοί αλλάζουν χαρακτήρα και οι διαχωριστικές γραμμές ανάμεσα στους υποτελείς θαμπώνουν, χωρίς βεβαίως ποτέ να καταργούνται. Η κοινωνική ζωή των υποτελών ομογενοποιείται σε μεγάλο βαθμό και οι ταξικές τους διαφοροποιήσεις επανεξετάζονται. Δημιουργείται έτσι ένα κοινωνικό πεδίο-χωνευτήρι, όπου συνυπάρχουν τόσο τα παραδοσιακά προλεταριακά στρώματα -δηλαδή οι χειρώνακτες εργάτες, οι μετανάστες εργάτες, με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, και τα λούμπεν προλεταριακά στοιχεία- όσο και τα πρώην μικροαστικά-μισθωτά στρώματα, που σήμερα προλεταριοποιούνται βίαια, διατηρώντας στις περισσότερες περιπτώσεις τη θέση τους στην παραγωγή -στον τριτογενή τομέα- ως πωλητές της εκπαίδευσης/ειδίκευσης που έχουν. Ταυτόχρονα σ' αυτήν την κοινωνική μάζα ενυπάρχουν οι νέοι και οι νέες που δεν έχουν ταξική θέση, αλλά έχουν ταξική προέλευση και ταξικό μέλλον -πιθανότατα προλεταριακό-,

⁸ Αντιλαμβανόμαστε αυτό το σχήμα ως μια δομική αντίφαση του καπιταλιστικού συστήματος: από τη μια απαιτεί κατανάλωση για να ανατροφοδοτείται (όπως και να επανακάμπτει ακμαιότερο, ξεπερνώντας κρίσεις του) και από την άλλη η διαχείριση της κρίσης οδηγεί σε περισσότερους ανέργους, μικρότερους μισθούς, μικρότερες αγοραστικές δυνατότητες των υπηκόων.

που σήμερα κινούνται είτε στο τοπίο του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος, είτε σε ένα θολό τοπίο ανεργίας / "χτυπάω κάνα μεροκάματο" / προστατευόμενο μέλος της "τυπικής" νεοελληνικής οικογένειας, είτε και στα δύο. Τέλος υπάρχει και ένας μεγάλος όγκος "ξεπεσμένης διανόησης", που ζει μία άτυπη ή τυπικότερη μισθωτή σχέση και ταυτόχρονα, έχοντας εξευτελιστικούς πολλές φορές μισθούς και συνθήκες εργασίας, μπορεί και να ασκεί διευθυντικά καθήκοντα απέναντι στο παραδοσιακό προλεταριάτο. Μιλάμε για τα παιδιά των μικροαστικών ονείρων των προηγούμενων δεκαετιών, που προσγειώθηκαν στην όχι και τόσο μαλακή καθημερινότητα. Ορίζουμε αυτή τη μάζα-συλλογικό υποκείμενο ως *νεοπρολεταριάτο*. Μέσα από αυτή τη μάζα, από ένα κομμάτι της και όχι από το σύνολό της, το μέγεθος του οποίου εξαρτάται από το βάθεμα της ριζοσπαστικοποίησης προς επαναστατική κατεύθυνση, δύναται να αναπτυχθούν και να υιοθετηθούν επαναστατικές ιδέες και από εκεί -ει δυνατόν- να ξεπηδήσει η επαναστατική προοπτική.

Αντιλαμβανόμαστε ότι η κατάκτηση της συνειδητοποίησης που απαιτείται για την πολιτική και επαναστατική στράτευση του νεοπρολεταριάτου δεν είναι εύκολη υπόθεση. Συναντά δυσκολίες που προέρχονται, μεταξύ άλλων, από τις βίαιες ανακατατάξεις στη σύνθεση της εργατικής τάξης ή αλλιώς από τη νέα «ταυτότητα» του «πολυσθενούς» -ή ακόμα καλύτερα του «πολυλειτουργικού»- σύγχρονου εργάτη. Σήμερα, όσο ποτέ άλλοτε, η πολυλειτουργικότητα/πολυσθένεια αυτή αποτελεί το κυρίαρχο παράδειγμα: είτε με τη μορφή της ταυτόχρονης εργασίας του ατόμου σε περισσότερες από μία δουλειές, είτε με την βίαιη -δηλαδή σε σύντομο χρόνο- εναλλαγή σε διαφορετικά εργασιακά περιβάλλοντα. Επακόλουθο είναι να επηρεάζεται η ως τώρα πολιτική και συνδικαλιστική συμπεριφορά του εργαζόμενου, εξαιτίας της εξαφάνισης ενός μόνιμου φυσικού πεδίου δράσης και ζύμωσης.

Υποστηρίζουμε, αντίθετα από πολλούς άλλους, ότι το φαινόμενο αυτό δεν είναι ούτε ζήτημα ατομικής επιλογής, ούτε αποτέλεσμα της μείωσης του εργασιακού χρόνου που έχει επιτευχθεί στον καπιταλισμό. Ούτε αποτελεί ένδειξη ότι η εργατική τάξη⁹ -ως έννοια και πραγματική συνθήκη- πνέει τα λοίσθια. Υποστηρίζουμε ότι είναι προϊόν και επακόλουθο της αυξανόμενης ανεργίας, της καπιταλιστικής κρίσης, ή καλύτερα της προσπάθειας για μια «ανθρώπινη διαχείριση» της κρίσης: μείωση εθνικών δεικτών ανεργίας με μισθούς ξεροκόμματα, εκ περιτροπής εργασία, διπλές δουλειές με ασφάλιση στη μία κλπ. Είναι μία «από τα πάνω» επιβαλλόμενη συνθήκη, που επιτρέπει την αναπαραγωγή της υπάρχουσας εκμετάλλευσης με νέους όρους: μέσα από ψευδαισθήσεις για την κοινωνική και οικονομική ανέλιξη, που καλλιεργούνται κυρίως στους κόλπους αυτής της μεγάλης στρατιάς της ξεπεσμένης διανόησης, για την οποία γίνεται λόγος παραπάνω. Είναι ακόμα μία προσπάθεια

⁹ Συνειδητά ο όρος δεν χρησιμοποιείται για να ορίσει το σύγχρονο ταξικό υποκείμενο. Όπου χρησιμοποιείται, θα πρέπει να νοείται με τον ιστορικό χαρακτήρα που φέρει, περιγράφοντας μια αντικειμενική ιδιότητα: τους παραγωγούς υπεραξίας, που δεν κατέχουν μέσα παραγωγής.

του καπιταλισμού να ξεπεράσει ακόμα μία κρίση, να διαρρήξει τη συλλογικότητα που προσφέρει ο σταθερός χώρος και χρόνος δουλειάς, ώστε να αποφύγει τους κοινωνικούς/ταξικούς κραδασμούς των οργανωμένων αρνήσεων του νεοπρολεταριάτου, που το βάθεμα της κρίσης του μπορεί να επιφέρει.

Η αναφορά στο χαρακτηριστικό της πολυλειτουργικότητας του σύγχρονου εργάτη έχει ως σκοπό να προβάλει μια αντικειμενική ανάγνωση της ιστορικής μας πραγματικότητας και τις νέες εργατικές φιγούρες που αναδύονται. Αποτελεί δηλαδή μια προσπάθεια να καταδείξουμε τον αποπροσανατολιστικό ρόλο αυτής της νέας εργασιακής πραγματικότητας, στο επίπεδο της διαμόρφωσης κοινής ταξικής συνείδησης και δράσης. Επιβάλλεται να αντιληφθούμε τη σύγχρονη σύνθεση της εργατικής τάξης με όσο το δυνατόν πιο ρεαλιστικούς όρους, ώστε οι θέσεις μάχης που θα λάβουμε να είναι στέρεες, σίγουρες και παθιασμένες. Οι διαφορετικές θέσεις στην εργασία και οι γρήγορες εναλλαγές σε αυτές είναι νέα μετερίζια αγώνα, που θα πρέπει να αξιοποιήσουμε ανάλογα. Σε αυτούς που βλέπουν το θάνατο της εργατικής τάξης, εμείς απαντάμε ότι, όσο υπάρχει καπιταλισμός, η εργατική τάξη δεν μπορεί να «αυτοκαταργηθεί». Μπορεί όμως να αλλάξει τα όπλα της.

Ολοκληρωτισμός-Κράτος Ασφάλειας

Η διαχείριση της κρίσης από τα αφεντικά δημιουργεί ένα κοινωνικό δυναμικό προλεταριακών εξεγέρσεων. Η ακραία υποτίμηση της ζωής και η σχετική απουσία αξιοπρέπειας από αυτήν δημιουργεί στο εσωτερικό των κοινωνιών-κρατών εκρηκτικές συνθήκες, όπου οι μη έχοντες, οι απογοητευμένοι και "προδομένοι", οι απόκληροι, είναι στοιχεία διατάραξης της ομαλής κοινωνικής λειτουργίας και της ομαλής κυκλοφορίας των εμπορευμάτων (πρώτη ύλη-εργοστάσιο-δημιουργία εμπορεύματος-κατάστημα πώλησης-καταναλωτής). Σε εξαιρετικές συνθήκες αυτή η ομαλή ροή μπορεί να διαταραχτεί σε οποιοδήποτε σημείο της. Βέβαια κράτος και αφεντικά αναμένουν τέτοιου είδους κοινωνικές εκρήξεις και προετοιμάζονται για αυτές, μιας και αντιλαμβάνονται πως η καπιταλιστική επεκτατικότητα πάνω στη ζωή των υπηκόων οδηγούσε και οδηγεί τη βάση της κοινωνικής πυραμίδας να εξεγείρεται και να διεκδικεί –ασυνείδητα στις περισσότερες των περιπτώσεων- τον κλεμμένο της χρόνο και τόπο. Σε οξυμένες λοιπόν συνθήκες καπιταλιστικής εκμετάλλευσης της εργατικής παραγωγικότητας και εφευρετικότητας, οι βίαιες αυτές εκρήξεις προοιωνίζονται μαζικότερες -από άποψη συμμετεχόντων στα γεγονότα- και βιαιότερες -από άποψη άμεσης βίας, αλλά και πιο καθολικής άρνησης της καθημερινότητας του νεοπρολεταρίου. Το πώς σ' αυτές τις εξεγέρσεις του αύριο θα δοθούν ριζοσπαστικά χαρακτηριστικά συνειδητής άρνησης της καπιταλιστικής πραγματικότητας και όχι

χαρακτηριστικά κοινωνικού κανιβαλισμού, είναι ζήτημα της δυνατότητας και της επιτυχίας παρέμβασης του ανταγωνιστικού κινήματος, τόσο στις περιόδους νηνεμίας των δρόμων, όσο και σε περιόδους κοινωνικών ταραχών και μερικής διακοπής της εμπορευματικής κυκλοφορίας.

Η απάντηση των αφεντικών και του κράτους τους, τόσο στις διαφαινόμενες αυτές κοινωνικές εκρήξεις, όσο και στις οργανωμένες κινηματικές απαντήσεις του νεοπρολεταριάτου, είναι η καταστολή. Άλλωστε, όπως σημειώνουμε, μειώνεται το καρότο, αλλά περισσεύει το μαστίγιο. Η στρατηγική των αφεντικών δείχνει να επιστρέφει στην προ κεϋνσιανισμού εποχή, όπου η απάντηση της κυριαρχίας στους αγώνες των προλετάρων δεν ήταν η προσπάθεια αφομοίωσής τους και η εμφάνιση του κράτους ως κοινωνικού προστάτη/εγγυητή, αλλά η άνευ όρων καταστολή τους. Το κράτος, για να ανταπεξέλθει στις αυξημένες ανάγκες καταστολής των αρνήσεων από πλευράς νεοπρολεταριάτου, απεκδύεται το δημοκρατικό του μανδύα -νοημένο ως τις "ελευθερίες" που κατοχυρώνει θεσμικά για τους υπηκόους- και αποκαλύπτεται ως αυτό που είναι επί της ουσίας, Κράτος-Δυνάστης¹⁰. Ένας μηχανισμός επιβολής των αποφάσεων των αφεντικών, που εξαπολύει μια βίαιη επίθεση, με στόχο τόσο το συλλογικό κορμί, όσο και το συλλογικό νου του νεοπρολεταρίου. Γίνεται ξεκάθαρο, δηλαδή, από πλευράς της κυριαρχίας, το αδιαίρετο του συμπλέγματος Κράτους-Κεφαλαίου. Πράγμα που σε καιρούς κρίσης αναπαραγωγής του συστήματος απογυμνώνεται στα μάτια του συνόλου της κοινωνίας, στο όνομα της «κατάστασης εκτάκτου ανάγκης» και των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων που αυτή επιβάλλει. Δεν παραγνωρίζουμε πως το πολιτικό προσωπικό των αφεντικών και το σύστημα προσόδων -πολιτικών και οικονομικών- που αυτό δημιουργεί, είναι «αναγκασμένο»¹¹ να διατηρεί ένα βαθμό αυτονομίας από τους κύκλους της οικονομίας, ώστε να αποσπά τη συναίνεση των υπηκόων, υποκρινόμενο την πλήρη αυτονομία του από τους κύκλους αυτούς. Το μαστίγιο δεν είναι αρκετό από μόνο του και αυτό τα αφεντικά το έχουν εμπεδώσει προ πολλού. Αυτό που υποστηρίζουμε όμως είναι πως, όταν τα αφεντικά σπάνε τα κοινωνικά συμβόλαια και

¹⁰ Δεν θεωρούμε την (αστική) δημοκρατία μια στατική συνθήκη. Για μας είναι ένα από τα μέσα που επέλεξε σήμερα η κυριαρχία για να επιβάλλεται στις μάζες. Και αυτή η διαδικασία κάθε άλλο παρά στατική είναι. Ο ταξικός πόλεμος, που μαινεται από τη γέννηση του καπιταλισμού, ανάλογα με την ένταση που διεξάγεται, διαμορφώνει κάθε στιγμή τους ταξικούς συσχετισμούς, οι οποίοι αντικατοπτρίζονται ευθέως στο σύνταγμα μιας χώρας και συνολικά στους νόμους της. Θα πρέπει να έχουμε τη διαύγεια να εντοπίζουμε τις μεταβολές στο νομοθετικό επίπεδο και να τις συνδέουμε με τις μεταβολές στους ταξικούς συσχετισμούς. Αυτή η διαδικασία θα πρέπει να γειώνεται με τέτοιο τρόπο, που να σπάει την διαχρονικότητα και την αντικειμενικότητα με την οποία ντύνουν τα αφεντικά το σύνταγμα και τους νόμους και να αποκαλύπτει πλέον ξεκάθαρα τα ταξικά στρατόπεδα, πέρα από τα παλιά και νέα κοινωνικά συμβόλαια-βιτρίνες της καταπίεσης. Με τον τρόπο αυτό αφενός θα καταφέρουμε να οργανωθούμε σε ταξική βάση, πέρα από τα όρια των κρατικοδίαιτων διαμεσολαβήσεων και αφετέρου θα καταφέρουμε να ξεφύγουμε από τα δίπολα θεσμικό-εξωθεσμικό, νόμιμο-παράνομο. Αυτό είναι και το ζητούμενο της αυτόνομης οργάνωσης της τάξης μας.

¹¹ Ταυτόχρονα το σύστημα διορίζει/διατηρεί αυτό το πολιτικό προσωπικό.

διαλύουν τις πρότερες συμφωνίες με τις μάζες, το κάνουν με πλήρη επίγνωση της απογύμνωσης της ταύτισης των συμφερόντων τους με τις πολιτικές του κράτους. Αυτό γίνεται ακόμα πιο εύκολα αντιληπτό, όταν πρόσωπα αυτών των κύκλων της οικονομίας - τεχνοκράτες ή αλλιώς αφεντικά ή/και επίσημοι λακέδες τους-, αναλαμβάνουν θέσεις εξουσίας στην κρατική μηχανή. Οι θεσμοί της αστικής δημοκρατίας, στο όνομα αυτής της έκτακτης ανάγκης, είτε γίνονται κουρέλια είτε ενισχύονται, αποδεικνύοντας την εργαλειακότητα των νομοθεσιών, ανάλογα με τα συμφέροντα της εξουσίας και της πολιτικής της και οι υπήκοοι θα πρέπει –με το καλό ή με το άσχημο- να συναινέσουν. Με αυτή την πολιτική γραμμή το σύμπλεγμα Κράτους-Κεφαλαίου κινείται προς τη ριζική αναδιάρθρωση της κοινωνικής οργάνωσης –των δυτικών κρατών- και την εμπέδωση ενός νέου μοντέλου διαχείρισης της παραγωγής. Στο οποίο ο προστατευτικός ρόλος του κράτους εξαφανίζεται, με τη μετάβαση από το Κράτος Πρόνοιας στο Κράτος Ασφάλειας: από τη μία αποσύρεται από την αναπαραγωγή του προλεταριάτου -χωρίς να περιβάλλει με τον προστατευτικό του πέπλο τα μεσοαστικά στρώματα, που βλέπουν τους εαυτούς τους στο πλάι των φτωχών- αφήνοντας τις δομές "κοινωνικής μέριμνας" να αποσυντεθούν και από την άλλη αναβαθμίζει το οπλοστάσιό του -μπάτσους και δικαστές-, ώστε να καταπνίξει τις επερχόμενες εξεγέρσεις ή/και οργανωμένες κινηματικές απαντήσεις¹².

Η καταστολή των αρνήσεων και των απαντήσεων, βέβαια, δε συμβαίνει μόνο σε επίπεδο επίσημης κρατικής λειτουργίας, αλλά εμφανίζεται και με τη μορφή του κοινωνικού ελέγχου, μέσω των αντιδραστικών κοινωνικών αυτοματισμών και της καθημερινής επιβολής της πειθάρχησης σε γραπούς και άγραφους νόμους του κοινωνικού ιστού. Ο καπιταλισμός ως ολοκληρωτικό κοινωνικό-οικονομικό σύστημα είναι γνωστός στο ανταγωνιστικό κίνημα. Δεν τρέφουμε αυταπάτες πως η έννοια του ολοκληρωτισμού ενός καθεστώτος συνίσταται κυρίως στο μοντέλο διακυβέρνησης ή αποσαφηνίζεται βάση της μεθόδου επιβολής των αποφάσεων. Δεν μπορούμε δηλαδή να αναφερόμαστε στο ναζιστικό γερμανικό καθεστώς, στο καθεστώς της 4ης Αυγούστου ή στο σοβιετικό μοντέλο ως ολοκληρωτικά καθεστώτα και να παραβλέπουμε τον ολοκληρωτισμό των δυτικών αστικών δημοκρατιών. Γιατί μιλάμε για κοινωνίες, οι οποίες σε εποχές καπιταλιστικής ευημερίας δημιουργούν/δημιουργούσαν έναν πρότυπο ανθρωπότυπο, ο οποίος επιβάλλεται στον καθένα και την καθεμία ξεχωριστά, καθορίζοντας κάθε άποψη της κοινωνικής και προσωπικής του ζωής. Οι μέθοδοι επιβολής είναι τόσο υπόθεση της κεντρικά σχεδιασμένης κρατικής καταστολής, όσο και ζήτημα της αυτοματίστης λειτουργίας των αντιδραστικών κοινωνικών ανακλαστικών.

¹² Η χρήση των δύο όρων, κράτος πρόνοιας και κράτος ασφάλειας, γίνεται αντιπαραθετικά, γιατί ακριβώς θέλουμε να καταδείξουμε την τομή, όπου από εκεί που η πειθάρχηση/καταστολή/περιθωριοποίηση ήταν - κατά βάση- το διαλεκτικό συμπλήρωμα ενός κοινωνικού συμβολαίου ενσωμάτωσης με εχέγγυα αναπαραγωγής του εργαζόμενου, τώρα δεν είναι.

Για να υπάρχουν αυτά τα αντιδραστικά ανακλαστικά, για να καθοριστεί η αποδεκτή κοινωνικά συμπεριφορά, πρέπει να κατασκευαστεί και η ανεπιθύμητη συμπεριφορά. Η οποία ορίζεται ως επικίνδυνη για την κοινωνική ευημερία και άρα καταστάσιμη. Ο φορέας αυτής της συμπεριφοράς και των ιδεών που την καθορίζουν αποτελεί και τον εχθρό της κοινωνίας. Έναν εχθρό αναγκαίο για την κυριαρχία, ώστε να αποσπάται η –αναλόγως των συνθηκών- απαιτούμενη συναίνεση των υπηκόων, απέναντι στους σχεδιασμούς της. Μέχρι την κατάρρευση της σοβιετικής ένωσης και του ανατολικού μπλοκ ο εχθρός ήταν ξεκάθαρος και οι δυτικές κοινωνίες έπρεπε «να συσπειρωθούν εναντίον του, για να μην καταλάβουν τις χώρες τους οι κομμουνιστές και χάσουν τις δημοκρατικές τους ελευθερίες». Την τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα έπρεπε να κατασκευαστεί ένας νέος εχθρός για τις δυτικές κοινωνίες. Και αυτός ανακαλύφθηκε στο εσωτερικό τους. Ο εχθρός πια δεν μπορούσε να προσδεθεί σε ένα άλλο μπλοκ εξουσίας. Δεν ήταν ξεκάθαρος ως αντίπαλη κρατική δομή, που μπορεί να επεκταθεί κατακτώντας άλλα κράτη. Ο εχθρός πια έχει στόχο τη διάλυση του κοινωνικού ιστού: το χάος, την ανομία, την κατάλυση των θεσμών, την αμφισβήτηση του δυτικού πολιτισμικού μοντέλου και τη μετατροπή του κράτους σε ένα μη κράτος, μετα-καταστροφολογικού φιλμ επιστημονικής φαντασίας. Πέρα από την εποχή της πτώσης των κρατικοκαπιταλιστικών μορφωμάτων της ανατολικής ευρώπης, ένα άλλο κομβικό σημείο για την κατασκευή των νέων εσωτερικών εχθρών (αλλά και εξωτερικών εχθρών, βλ. "ισλαμιστική τρομοκρατία") είναι η μετά-11ης Σεπτεμβρίου εποχή. Ο εσωτερικός εχθρός πια χαρακτηρίζεται τρομοκράτης –ή φίλος τρομοκρατών- και αντιμετωπίζεται αναλόγως. Στόχος του –με ανανεωμένα χαρακτηριστικά- εχθρού είναι πάλι η καταστροφή και η κατάλυση των θεσμών των δημοκρατικών κοινωνιών, αλλά η επικινδυνότητά του παρουσιάζεται αναβαθμισμένη.

Στις σημερινές συνθήκες, η αστική δημοκρατία δείχνει πως μπορεί να αναλάβει και καθήκοντα ολοκληρωτικού –με τη συνήθως χρησιμοποιούμενη έννοια- καθεστώτος. Πέρα από τη διαμόρφωση της αποδεκτής κοινωνικής συμπεριφοράς του ατόμου, μέσω των κοινωνικών αυτοματισμών, όταν αυτοί ξεπερνιούνται και δεν μπορούν πια να λειτουργήσουν αποτελεσματικά ως μηχανισμός καταστολής για τις συλλογικές ριζοσπαστικές κινήσεις, το λόγο έχει η κεντρικά οργανωμένη κρατική καταστολή. Όχι πια με τη συμβολική της μορφή, ως παράδειγμα εμπέδωσης του κρατικού μονοπωλίου της, αλλά με την απογυμνωμένη, χωρίς υπεκφυγές μορφή της: από τη μία το νομικό οπλοστάσιο αναβαθμίζεται με ταχύτατους ρυθμούς –με τρομονόμους που αντιμετωπίζουν συνολικά «αντικοινωνικές συμπεριφορές», από επίθεση με αντιαρματικές ρουκέτες, μέχρι κλείσιμο δρόμων σε απεργιακές συγκεντρώσεις- και από την άλλη οι υλικής υπόστασης μηχανισμοί καταστολής καταλαμβάνουν τον αστικό-μητροπολιτικό χώρο, χωρίς να έχουν τίποτα να ζηλέψουν από τον στρατό των τύποις δικτατορικών καθεστώτων. Οι αναβαθμισμένες αυτές

δυνατότητες του κράτους στην επιβολή της τάξης χρησιμοποιούνται για την εμπέδωση του φόβου από πλευράς υπηκόων και την απόσπαση της εκβιασμένης συναίνεσης στις απαιτούμενες από τα αφεντικά μεταρρυθμίσεις, για την επιτυχία του μοντέλου διαχείρισης της καπιταλιστικής κρίσης.

Φασισμός

Ο κρατικός βραχίονας της επιβολής της στρατηγικής διαχείρισης της κρίσης δεν είναι αρκετός για τα αφεντικά. Και ούτε θα μπορούσε να είναι. Όσο κοινωνικά αποδεκτή και αν είναι η παρουσία και δράση των κάθε είδους μπάτσων στην καθημερινότητα του αστικού τοπίου και ακόμα και αν -υπό συνθήκες- μπορεί να γίνει καθρέφτισμα αντιδραστικού κομματιού της κοινωνίας, η ύπαρξή τους ως βραχίονα του κρατικού μηχανισμού ερεθίζει την αντίθεση Κράτους-Κοινωνίας και αδυνατεί να παράξει από μόνη της ανάχωμα στην επαναστατική προοπτική. Γι' αυτό απαιτείται η ύπαρξη οργανωμένου παρακρατικού μηχανισμού, που απ' τη μία θα κρατά συγκεντρωμένη στα χέρια του κράτους και των αφεντικών την εξουσία πάνω στη φασιστική δράση, ώστε αυτή να είναι επωφελής για τους σχεδιασμούς τους, και από την άλλη θα αποτελεί δυνατότητα οργάνωσης και δράσης για κάθε φασίστα, που ως τώρα ήταν «εν υπνώσει».

Ο φασισμός νοείται ως το βαρύ χέρι του ολοκληρωτισμού για τη διαχείριση και το ξεπάστρεμα¹³ του νεοπρολεταριάτου. Ένα πολιτικό σύστημα που μπορεί να κάνει τα ίδια με την αστική δημοκρατία, αλλά χωρίς κανένα -ούτε καν ξεφτιλισμένο- κοινωνικό συμβόλαιο. Το τελευταίο -γνωστό- σκαλοπάτι που είναι διατεθειμένο να φτάσει το καπιταλιστικό σύστημα, προκειμένου να διασφαλίσει πως τα σχέδια της οικονομικής ελίτ θα έρθουν εις πέρας με τη μεγαλύτερη δυνατή πειθαρχία εκ μέρους των νεοπρολεταρίων. Δεν τρέφουμε βέβαια καμιά αυταπάτη για το πού βασίζεται ο φασισμός, ως οργανωμένη έκφραση/πολιτική πρόταση: στα διαλυμένα όνειρα της μικροαστικής τάξης, του λούμπεν προλεταριάτου και των νέων, στην ανασφάλεια, που έρχεται μαζί με την κατάρρευση του κράτους ως μηχανισμού νομής προσόδων -οικονομικών και πολιτικών-, στην αναπόληση της πλαστής ευημερίας των προηγούμενων δεκαετιών, στην ψευδαίσθηση πως δεν είναι, οι πρώην μικροαστοί, κομμάτι του πάτου του κοινωνικού βαρελιού.

Ένας οργανωμένος πολιτικός φορέας του φασισμού εκπροσωπεί το ρατσισμό, το σεξισμό, τον ελληναρισμό, τον μεγαλοϊδεατισμό που προϋπήρχαν και τα ενοποιεί σε οργανωμένη

¹³ Εννοείται η υλική και ηθική εξαθλίωση, η συναισθηματική και διανοητική εκμηδένιση, έως την τελική φυσική εξόντωση εκείνου του τμήματος, που θα θεωρηθεί πλεονάζον.

πολιτική έκφραση και δράση, γινόμενος η εφεδρεία του πολιτικού συστήματος -αν δείξει σημάδια "υπεύθυνης" αστικής πολιτικής, αλλά πρωτίστως αν απαιτηθεί η επιστράτευσή του. Ταυτόχρονα νομιμοποιεί τη βία και τον ολοκληρωτισμό του κράτους, δείχνοντας πως η "ελληνική κοινωνία" ζητάει περισσότερη βία, περισσότερη πειθαρχία, περισσότερο πατριωτισμό. Ένα από τα σημαντικότερα καθήκοντα του οργανωμένου φασισμού στην Ελλάδα είναι να λειτουργεί ως ένας μεγάλος, δυνατός και κοινοβουλευτικός πια νταβατζής, που εξαπολύει φόβο και τρομοκρατία στους πιο εξαθλιωμένους και φτηνούς προλετάρους, τους μετανάστες. Όστε να είναι πιο φθηνοί, πιο εύκολα διαχειρίσιμοι, πιο αναλώσιμοι για τη λευκή -τύποις νόμιμη- και τη μαύρη -τύποις παράνομη- οικονομία.

Η διαχείριση του νεοπρολεταριάτου συνολικά και των μεταναστών συγκεκριμένα εμπίπτει στις υποχρεώσεις του οργανωμένου φασισμού. Η εξαπόλυση τρομοκρατίας γίνεται μέσω αυτού πιο άμεση, δεν υπακούει στους νόμους και τις επιταγές ενός κράτους της ευρωπαϊκής κοινότητας, που πρέπει να αποδεικνύει -τουλάχιστον στο σήμερα- και ένα αντιρατσιστικό πρόσωπο. Η δημιουργία ανοικτών στρατοπέδων συγκέντρωσης στο κέντρο των μητροπόλεων (πχ. Άγιος Παντελεήμονας στο κέντρο της Αθήνας) απαιτεί και τους φύλακές τους. Και εκτός από την αστυνομία, το ρόλο αυτό αναλαμβάνει και ο φασιστικός- παρακρατικός μηχανισμός. Όστε να καθίστανται οι μετανάστες προλετάριοι φοβισμένοι και, όσο πιο καθολικά γίνεται, ανίκανοι να αρθρώσουν αρνήσεις στο ρόλο που τους ανατίθεται στο καπιταλιστικό κοινωνικό εργοστάσιο. Όσο πιο φθηνοί, όσο πιο αναλώσιμοι, απόλυτα αναγκαίοι για την παραγωγή κέρδους με ελάχιστο κόστος για τα αφεντικά τους. Για να «ανακάμψει η οικονομία».

Ως τα τώρα, η καπιταλιστικά ανεπτυγμένη δύση είχε τη δυνατότητα να αποφεύγει σοβαρές συνέπειες κρίσεων στο εσωτερικό των κρατών-κοινωνιών της, διοχετεύοντας αποτελέσματά τους σε περιοχές με μικρότερη καπιταλιστική ανάπτυξη, όπου υπάρχει και μικρότερη αξία της ανθρώπινης ζωής και της αξιοπρέπειάς της. Σήμερα, που το βάθεμα της κρίσης είναι τόσο μεγάλο, εμφανίζεται ή θα εμφανιστεί επιτακτική η ανάγκη για σπάσιμο της ανακυκλούμενης διαδικασίας, που επιβάλλει η στρατηγική των αφεντικών για μετάθεση της κατάρρευσης του υπάρχοντος μοντέλου διαχείρισης. Είτε με το άνοιγμα νέων αγορών, είτε με τη μαζική καταστροφή κεφαλαίου -εμπράγματος ή ανθρώπινου-, είτε και με τα δύο. Και εδώ διαλύεται η πεποίθηση των δυτικών κοινωνιών, πως ο πόλεμος στα εδάφη τους ανήκει αποκλειστικά στο παρελθόν. Ρόλος του οργανωμένου φασισμού είναι και η συστηματική οργάνωση εθνικιστικού μίσους, ώστε να δημιουργηθεί η απαιτούμενη θέληση του νεοπρολεταριάτου να βαδίσει στα πεδία των διακρατικών πολέμων. Στην περίπτωση που οι σχεδιασμοί της οικονομικής ελίτ απαιτήσουν μαζική καταστροφή υποδομών και πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού, για να ξαναστηθεί η καπιταλιστική λειτουργία πάνω στα

συντρίμια, το έδαφος πρέπει να έχει προετοιμαστεί: τόσο ιδεολογικά, όσο και οργανωτικά. Και σε μαζικό κοινωνικό επίπεδο, ένας οργανωμένος πολιτικός φορέας του φασισμού είναι ο πλέον κατάλληλος να φέρει εις πέρας αυτή την προετοιμασία.

Με τα παραπάνω δείχνουμε ότι δεν είναι καθόλου τυχαία η εμφάνιση του οργανωμένου φασισμού, ως σημαντικής πολιτικής δύναμης, και ότι αυτή είναι άμεσα συνδεδεμένη με την πολιτική διαχείριση της κρίσης από πλευράς των αφεντικών. Ζήτημα του οργανωμένου ανταγωνιστικού κινήματος είναι να χρησιμοποιήσει με σοφία την επαναστατική παράδοση και να συνδέσει τον αντιφασιστικό αγώνα με το συνολικό ταξικό αγώνα για κοινωνική απελευθέρωση, κάνοντας τον πρώτο κομμάτι του δεύτερου.

Ποιοι είμαστε

Με αυτή τη Διακήρυξη κηρύσσεται η σύσταση της πολιτικής οργάνωσης "Πέλοτο, στο δρόμο για τον κομμουνισμό και την αναρχία". Η "Πέλοτο" ιδρύεται ως πολιτική ομάδα με αναφορά σε τοπικό ξανθιώτικο επίπεδο, θεωρώντας ως πεδίο δράσης της την πόλη και την ευρύτερη περιοχή της Ξάνθης και επιδιώκοντας παράλληλα να αποτελέσει κομμάτι μιας ευρύτερης πανελλαδικής πολιτικής δομής. Εμπνέεται από την επαναστατική ιστορία του αναρχικού/ελευθεριακού, κομμουνιστικού κινήματος και θέτει τον εαυτό της στο στρατόπεδο της βίαιης ανατροπής του παλιού και σάπιου κόσμου της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης και των κοινωνικών σχέσεων που το σύστημα αυτό παράγει, διαμορφώνει και συντηρεί.

Αντλούμε τις πολιτικές μας καταβολές από την Κομμούνια του Παρισιού, τους ισπανούς αναρχικούς, τους σπαρτακιστές, τα ριζοσπαστικά και ανατρεπτικά κινήματα των δεκαετιών του '60 και του '70 σε ηπα και ευρώπη. Δεν είμαστε θιασώτες συγκεντρωτικών δομών και κομματικών επιτελείων, αλλά μετέχοντες/μετέχουσες σε οριζόντιες δομές αυτοοργάνωσης. Η χρήση του εργαλείου της αμεσοδημοκρατίας δεν είναι για μας κενή πολιτικού νοήματος, αλλά πραγματώνει την ίδια μας την αντίληψη για αρχηγούς, γραφεία και κάθε ιεραρχική δομή. Ο λόγος και η δράση μας είναι κομμάτι του ανταγωνιστικού κινήματος μεν, αλλά διακρίνεται ως κομμάτι της αντιεξουσιαστικής παρέμβασης. Τόσο τα ιδανικά μας, όσο και η μέθοδος οργάνωσης και παρέμβασής μας, είναι παράγωγα της αναρχικής/ελευθεριακής, όσο και κομμουνιστικής παράδοσης. Δεν αντιλαμβανόμαστε όμως με τρόπο ολιστικό αυτό που συνήθως, στους κόλπους του ανταγωνιστικού κινήματος, αναφέρεται ως «αναρχικός χώρος». Συνοδοιπόροι στον αγώνα ενάντια στον καπιταλιστικό τρόπο παραγωγής μπορούμε να βρεθούμε με ανθρώπους και συλλογικότητες, που αναφέρονται τόσο στο αναρχικό, όσο

και στο κομμουνιστικό ιστορικό ρεύμα. Η πρακτική μας δεν διατρέχεται από μια μακιαβελική λογική, αλλά η κριτική μας είναι αυτή που δημιουργεί και στηρίζει τους πολιτικούς δεσμούς. Κριτική λοιπόν με σαφή επίθεση στις κοινοβουλευτικές αυταπάτες και στην λογική των διαχειριστικών λύσεων, θεωρώντας πιθανούς συμμάχους, με τους οποίους υπάρχουν πιθανά σημεία σύγκλισης και συνεργασίας, αυτούς που δεν λειτουργούν βάσει κρατικών προσόδων.

Στην υπηρεσία του αγώνα για την επαναστατική ανατροπή του υπάρχοντος, δημιουργούμε μια αναρχική πολιτική οργάνωση, συνάπτοντας συντροφικές σχέσεις μεταξύ ανθρώπων που μοιράζονται των αγώνα, τις νίκες του και τις ήττες του. Σύντροφοι σε αυτόν τον αγώνα βρισκόμαστε άνθρωποι με ταξικό συμφέρον και επαναστατική θέληση. Άνθρωποι από την κοινωνική μάζα του νεοπρολεταριάτου, με τη γραμμή αποκλεισμού να ορίζεται σ' αυτούς και αυτές που καρπώνονται άμεσα από την εργασία τρίτων: τους καρπωτές της υπεραξίας, τα αφεντικά. Μικρά, μεσαία ή μεγάλα.

Δεν οραματιζόμαστε έναν κόσμο φτιαγμένο σύμφωνα με το «επαναστατικό μας πρόγραμμα». Δεν καθορίζουμε εμείς σήμερα πώς θα οργανωθεί ο κόσμος μετά τον καπιταλισμό, γιατί ούτε μας αρμόζει, ούτε αντιλαμβανόμαστε την επαναστατική μας αλήθεια ως τη μοναδική, που πρέπει να περιφρουρηθεί και να κατατροπώσει οποιοδήποτε άλλο ιδεολογικό-πολιτικό σχήμα. Στόχος μας είναι να προτείνουμε και να εμπνέουμε, απορρίπτοντας καθοδηγητικούς ρόλους, παρεμβαίνοντας κοινωνικά και επιδιώκοντας να παρέμβουμε και σε κομμάτια εκτός του ανταγωνιστικού κινήματος. Θεωρούμε χρέος του επαναστάτη να διατηρεί πάντα αμφιβολίες για «το σωστό και το δίκαιο» των ιδεών και των πρακτικών του, να μην ορίζεται από κλειστά δόγματα, με σκοπό να πείσει τον εαυτό του και την κοινωνία πως "ο γιαλός είναι στραβός". Άλλωστε πίστη μας είναι πως μια αναρχική/ελευθεριακή κομμουνιστική οργάνωση έχει ως στόχο την αυτοδιάλυσή της κατά την επαναστατική διαδικασία. "Η τελευταία ευκαιρία των συνειδήσεων είναι η αμφιβολία" λέγανε οι αναρχικοί στην Ελλάδα και αυτό ισχύει και για τις επαναστατικές συνειδήσεις. Έτσι, αντιλαμβανόμαστε την επαναστατική αλήθεια, της οποίας είμαστε φορέας, ως μία από τις πολλές που κυκλοφορούν μέσα στο ανταγωνιστικό¹⁴ κίνημα, οι οποίες βρίσκονται αντιμέτωπες, συνθέτονται, κερδίζουν ή χάνουν, στο δύσκολο δρόμο της οικοδόμησης

¹⁴ Με τον όρο «ανταγωνιστικό κίνημα» αναφερόμαστε στις πολιτικές δυνάμεις, τις κοινωνικές συμμαχίες, τοπικές πρωτοβουλίες κτλ., που κινούνται σε τροχιά όξυνσης του κοινωνικού/ταξικού ανταγωνισμού. Που έχουν πάρει θέση μάχης απέναντι στον καπιταλισμό και δουλεύουν –από το δικό τους μετερίζι- για την ανατροπή του. Δε θεωρούμε κομμάτια του ανταγωνιστικού κινήματος τις δυνάμεις εκείνες που λειτουργούν βάσει κρατικών προσόδων, τόσο οικονομικών όσο και πολιτικών. Δεν ορίζουμε ιδεολογικές γραμμές περιχαράκωσης για τον καθορισμό του ανταγωνιστικού κινήματος, ούτε και κάνουμε δίκη προθέσεων, αλλά μελετούμε τις υπαρκτές, αντικειμενικές συνθήκες-αλλά και τις πολιτικές-, θεωρώντας κομμάτια του ανταγωνιστικού κινήματος τις δυνάμεις εκείνες που δε λειτουργούν βάσει κρατικών προσόδων, τόσο οικονομικών όσο και πολιτικών.

μαζικού επαναστατικού σχηματισμού, για την κατάλυση της εξουσίας του κράτους και των αφεντικών.

Το πολιτικό κενό που αντιλαμβανόμαστε

Η "μετά Δεκέμβρη 2008" εποχή της καπιταλιστικής κρίσης στην Ελλάδα και η διαχείρισή της από τα αφεντικά δημιουργεί αυξημένες υποχρεώσεις στο επαναστατικό/ανταγωνιστικό/αντικαπιταλιστικό κίνημα. Αντιλαμβανόμενοι το κενό που αφήνει η αναιμική -με σοβαρούς οργανωτικούς όρους- επαναστατική/ανταγωνιστική δράση, κάνουμε μια προσπάθεια συγκρότησης μιας πολιτικής δομής, που σκοπό έχει να αποτελέσει κομμάτι μιας ευρύτερης αναρχικής/επαναστατικής δομής, με επικίνδυνες για τα σχέδια κράτους και αφεντικών δυνατότητες παρέμβασης και δράσης. Το κενό αυτό είναι παράγοντας και ταυτόχρονα παράγωγο της ουσιαστικά ανύπαρκτης ταξικής/κοινωνικής αντιπολίτευσης απέναντι στην κυριαρχία. Το νεοπρολεταριάτο, ως η κοινωνική δεξαμενή από την οποία δύναται να ξεπηδήσει το υποκείμενο της κοινωνικής ανατροπής, φαντάζει ανίκανο να παράξει λόγο και να οργανώσει δράση, που να το θέτει επί της ουσίας αντιπαρατιθέμενο με το κράτος και το κεφάλαιο.

Σήμερα η παρέμβαση των αναρχικών/ελευθεριακών ομαδοποιήσεων είναι μεν μόνιμη, σχετικά δυναμική και διάσπαρτη στον ελλαδικό χώρο, αλλά ταυτόχρονα είναι και αποσπασματική, ασυνεχής, πολλές φορές άστοχη και χωρίς επαναστατική προοπτική. Έχοντας ως σημείο εκκίνησης πως η επαναστατική προοπτική είναι εκ των ων ουκ άνευ για την πολιτική δράση, στεκόμαστε κριτικά απέναντι σε δομές και δράσεις, που δεν αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως δυνάμεις οι οποίες θα συνθέσουν τη μαζική επαναστατική δομή, που θα καταλύσει την εξουσία κράτους-κεφαλαίου.

Στο πλαίσιο αυτό γίνεται αντιληπτή και η ανάγκη ύπαρξης πανελλαδικά οργανωμένης παρέμβασης, με στοχευμένο και σαφές πολιτικό πλαίσιο, με συγκεκριμένη δομή και λειτουργία, που θα δημιουργεί σημαντικές δυνατότητες παρέμβασης στην κοινωνική μάζα του νεοπρολεταριάτου, μέσα από κάθε κοινωνικό χώρο, με σκοπό να ριζοσπαστικοποιεί ή/και να δημιουργεί χειραφετημένα και ανταγωνιστικά ως προς το υπάρχον κινήματα. Όντας δομημένη και λειτουργώντας πάνω σε κοινά προαποφασισμένες δημοκρατικές διαδικασίες, ώστε να διασφαλίζεται η αντιεραρχία, να έχουν σημασία οι δεσμεύσεις των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών και να αποδίδονται οι ευθύνες εκεί που ανήκουν. Όσοτε το συλλογικό να περικλείει -χωρίς να ισοπεδώνει- τις ατομικότητες, διασφαλίζοντας, στο

μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, ίση συμμετοχή στις αποφάσεις και απουσία άτυπων διευθυντηρίων.

Μία πολιτική οργάνωση που θα έχει τις οργανωτικές δυνατότητες και την πολιτική βούληση να δίνει εικόνες από το μέλλον που ευαγγελίζεται, μέσα στα σπλάχνα αυτού του κόσμου. Στηρίζοντας με τις δυνάμεις της τη δημιουργία κινηματικών αντιδομών. Οι αντιδομές του ανταγωνιστικού κινήματος -όπως αυτοοργανωμένα χώροι, ιατρεία-φαρμακεία, ανταλλακτικά παζάρια, συλλογικές κουζίνες, συνελεύσεις γειτονιών, ραδιοφωνικοί σταθμοί και τόσα άλλα-, που η εφευρετικότητα και ο ιδρώτας των αγωνιστών και αγωνιστριών τις έκανε πραγματικότητα και κομμάτια ενός πολύμορφου ανταγωνιστικού κινήματος, πάσχουν από έλλειψη συνολικού επαναστατικού προτάγματος. Πολιτικού σχεδιασμού δηλαδή, ο οποίος υπόκειται σε κοινή επεξεργασία και προωθείται από κοινού. Ώστε οι ανταγωνιστικές δομές του παρόντος να γίνουν οι δομές της αυριανής δυαδικής εξουσίας. Να χρησιμοποιηθούν δηλαδή ως δομές οργάνωσης του επαναστατικού κινήματος, ανταγωνιστικές προς τις κρατικές/καπιταλιστικές και να μην χάνουν την επαναστατική τους δυναμική, γινόμενες υλικά εκμετάλλευσης από οργανωμένες πολιτικές δυνάμεις της καπιταλιστικής διαχείρισης, που τις εμφανίζουν ως μέσα μετασχηματισμού του ισχύοντος συστήματος σε ένα «δημοκρατικότερο και δικαιότερο».

Πιστεύοντας και προωθώντας το δίπτυχο Οργάνωση και Δομές, στοχεύουμε στη δημιουργία ενός μαζικού επαναστατικού σχηματισμού, που θα απορρίπτει τις διαχειριστικές λύσεις, θα εκμεταλλευτεί την καπιταλιστική κρίση και τα μονοπάτια που αυτή ανοίγει για την αντιθεσμική δράση και θα δημιουργήσει τις υποκειμενικές συνθήκες για την έφοδο στον ουρανό. Χωρίς αυταπάτες, χωρίς βολонταρισμούς, με κοινωνική δράση και ταξικό προσανατολισμό.

Για την οργάνωση, το κίνημα και τις συμμαχίες

Η καθημερινή πολιτική παρέμβαση δεν θα πρέπει να έχει ως σκοπό την προσωπική μας ικανοποίηση, αλλά να γίνεται έχοντας ως προοπτική τη συμβολή μας στην επαναστατική διαδικασία, τόσο με το λόγο όσο και με τη δράση. Ειδικά στην παρούσα συγκυρία, που η επίθεση του συμπλέγματος κράτους/κεφαλαίου περνά σε μια ακόμα πιο οξυμένη φάση, γίνεται ολοφάνερο ότι για να απαντηθεί αυτή, το ψηφιδωτό των αντιστάσεων δεν αρκεί. Υπάρχει ένα ολοφάνερο κενό στρατηγικής, τόσο στην αντιεξουσιαστική συνιστώσα του κινήματος που πρεσβεύει τον κοινωνικό αναρχισμό, όσο και στο ευρύτερο

ανταγωνιστικό/αντικαπιταλιστικό κίνημα. Και αυτό το κενό έχει διπλά αίτια, τόσο πολιτικά όσο και οργανωτικά.

Τα οργανωτικά έχουν να κάνουν με το ότι βρεθήκαμε μπροστά στις δυνατότητες/υποχρεώσεις και ανάγκες που ανοίγονταν μπροστά μας λόγω της καπιταλιστικής κρίσης, με την ένταση που αυτή εκδηλώθηκε στον κοινωνικό σχηματισμό, παντελώς ανέτοιμοι, χωρίς οργανωτικές δομές και με ελλιπή κοινωνική γείωση. Η κοινωνική έκρηξη του Δεκέμβρη του '08 ανέδειξε βέβαια πολλές νέες πρωτοβουλίες και μια πρωτοφανή μαζικοποίηση του α/α χώρου, αλλά έδειξε και τα όρια του αυθόρμητου, καθώς και την αδυναμία των υπαρχουσών συλλογικοτήτων και δομών να υποδεχτούν και να πολιτικοποιήσουν τον κόσμο που τον πλησίασε. Εδώ χρήσιμο θα ήταν να σημειώσουμε ότι εγγενείς αδυναμίες ενός σημαντικού τμήματός του είναι η αντιοργανωτική κουλτούρα και η φетиχοποίηση της βίας, καθώς και η πίστη ότι η κοινωνική αλλαγή μπορεί να είναι προϊόν μιας άγριας εξεγερτικής μέρας ή νύχτας. Επίσης βασιλεύουν λογικές που έχουν χάσει τον επαναστατικό στόχο και περιορίζονται στην πολιτική/οργανωτική αναπαραγωγή και τίποτα πέρα από αυτή.

Για μας αποτελεί αδήριτη αναγκαιότητα η ύπαρξη μιας οργανωμένης, συνεχούς και συνεπούς δράσης του κομματιού του αναρχικού/αντιεξουσιαστικού χώρου, που συνειδητοποιεί ότι ο αγώνας για την επίτευξη μιας κοινωνίας ισότητας, ελευθερίας και αλληλεγγύης περνά μέσα από την οργάνωση του νεοπρολεταριάτου, στη βάση των αναγκών του. Δεν αντιλαμβανόμαστε τους εαυτούς μας ως ιερατείο που κατέχει την απόλυτη αλήθεια για την οικοδόμηση μιας κοινωνίας χωρίς εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, αλλά ως μια συνιστώσα του ευρύτερου ριζοσπαστικού κινήματος, που καλείται να παλέψει την άποψή της, να συνθέσει και να συγκρουστεί, να ανασυνθέσει και να ανασυντεθεί με άλλες αντιλήψεις με παρόμοιους σκοπούς.

Η κοινωνική γείωση όμως μιας πολιτικής θέσης/αντίληψης προϋποθέτει αρχικά μια συνέχεια στο χρόνο και στο χώρο, που συνεπάγεται την ευθύνη και τη συνέπεια, που ιστορικά βαραίνει τον φορέα της θέσης. Επίσης προϋποθέτει μια δυναμική, αρχικά σε ποιοτικούς, αλλά αναπόφευκτα και σε ποσοτικούς όρους, εκείνη την κρίσιμη μάζα που είναι απαραίτητη για να είναι εφικτή η γείωσή της στο κοινωνικό πεδίο. Η απαραίτητη αυτή δυναμική μεταβάλλεται ανάλογα με την ένταση, με την οποία μαίνεται ο κοινωνικός/ταξικός πόλεμος.

Για να το κάνει όμως αυτό θα πρέπει να καταπολεμήσει την αντιοργανωτική κουλτούρα και την φοβία, που συχνά υπάρχει, προχωρώντας σε μια πιο συνολική πρόταση και δράση, επεξεργασμένη και σοβαρή, που θα μπορεί να αποκτήσει κοινωνικά ερείσματα. Σε ένα πολιτικό πρόγραμμα που θα ψηλαφίζει τις ανάγκες και τις αγωνίες του νεοπρολεταριάτου

και θα δίνει και απαντήσεις, όχι υπό τη μορφή ενός εγχειριδίου ή ενός ευαγγελίου, αλλά ως κάλεσμα για κοινή δράση, σε πρώτη φάση με τα κομμάτια του νεοπρολεταριάτου που αντιλαμβάνονται τα αδιέξοδα του καπιταλισμού -ακόμα κι αν αυτή η αντίληψη δεν είναι στο βάθος που επιθυμούμε- και θέλουν να δράσουν σε κατεύθυνση αμφισβήτησης και ανατροπής του.

Ας ξεκαθαριστεί πως δεν είμαστε οπαδοί του «σοσιαλισμού σε μια χώρα», πολλώ δε μάλλον όταν μιλάμε για την Ελλάδα, όπου υπάρχουν εμφανή όρια για να επιτευχθεί μια παραγωγική ανασυγκρότηση με όρους διεθνούς αποκλεισμού. Ακόμα κι αν είχε υπάρξει μια νικηφόρα επαναστατική αλλαγή, θα ήταν μια φοβερά δύσκολη και κοινωνικά επώδυνη προσπάθεια. Τα παραπάνω καταδεικνύουν ότι βλέπουμε τον αγώνα μας σε πλαίσιο διεθνιστικό και αντιμετωπίζουμε το σύστημα ως παγκόσμιο. Αυτή η διαπίστωση δεν αποτελεί άλλοθι αδράνειας: σαφώς θεωρούμε ότι υπάρχουν ιδιαίτερες συνθήκες για το νεοπρολεταριάτο κάθε χώρας και ότι πρώτιστο διεθνιστικό καθήκον είναι η πάλη ενάντια στην οργανωμένη καταπίεση της χώρας μας, στον εκφραστή του γενικού συμφέροντος του ντόπιου και πολυεθνικού κεφαλαίου, που δρα και αναπαράγεται στην Ελλάδα, δηλαδή ενάντια στο ελληνικό κράτος.

Οι κοινωνικές και οι πολιτικές συμμαχίες, που πιστεύουμε ότι πρέπει να οικοδομηθούν για να υπάρχει μια ανατρεπτική προοπτική απέναντι στο υπάρχον, δεν μπορεί να είναι προϊόν απλώς και μόνο μιας εγκεφαλικής σύλληψης σε επίπεδο πολιτικών σχηματισμών, που μέσα από κοπτοραπτική προγραμματικών αρχών και πλαισίων θα διαμορφώσει μια αναγκαία ή ικανή πολιτική συμφωνία. Αντίθετα πιστεύουμε, ότι για να υπάρχει ένα πραγματικό μέτωπο, είτε αυτό είναι πολιτικό, είτε κοινωνικό, αυτό θα πρέπει να προκύψει από μια ζωντανή διαδικασία κοινού βηματισμού, κοινών πρωτοβουλιών και δράσεων σε όλο το φάσμα της κοινωνικής ζωής. Που όμως θα βάζει ανοιχτά και ξεκάθαρα, ως πολιτική βάση, ότι στόχος δεν είναι το ρετουσάρισμα του συστήματος ή μια ανθρώπινη εκδοχή του -καθώς αυτό είναι μια αυταπάτη-, αλλά η ανατροπή του.

Μόνο μέσα σε αυτό το πλαίσιο κάθε μεμονωμένη ψηφίδα μπορεί να αναδεικνύεται ως κομμάτι του όλου. Αυτό δε σημαίνει κατ' ανάγκη ότι σε κάθε 'μερικό' αγώνα που ξεσπά, το ριζοσπαστικό, ανταγωνιστικό κίνημα πρέπει να πλειοδοτεί σε επαναστατικούς βερμπαλισμούς. Επίσης, δε θα πρέπει να καλλιεργεί νοσταλγία για ένα καλύτερο παρελθόν, αλλά αντίθετα να ξετυλίγει το νήμα, που συνδέει τα μικρά καθημερινά ζητήματα που ανακύπτουν, τόσο μεταξύ τους, όσο και με το όλον. Δύσκολη ακροβασία, αλλά αυτό είναι το στοίχημα του επαναστατικού κινήματος.

Από τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι το μέλος μιας αναρχικής/κομμουνιστικής οργάνωσης πρέπει να είναι ενεργό στον κοινωνικό/εργασιακό του χώρο. Δεν αντιλαμβανόμαστε μεταφυσικά και ιδεαλιστικά την ανατροπή, ως μια διαδικασία-προϊόν συνειδησης ή παιδείας. Αντιθέτως κατανοούμε την επαναστατική συνειδητοποίηση ως προϊόν των υπαρκτών κοινωνικών ανταγωνισμών και της όξυνσής τους. Σε αυτό το πλαίσιο, αντιμετωπίζουμε τη διαμόρφωση της αντι-ιδεολογίας και σε ένα δεύτερο στάδιο της αντι-ηγεμονίας, ως μια διαλεκτική διαδικασία, που βασίζεται σε δυο πυλώνες: ο πρώτος είναι μια ξεκάθαρη στρατηγική αντίληψη για τον τελικό μας στόχο και ο δεύτερος η πρακτική του αποτύπωση σήμερα, διαμέσου δομών και διαδικασιών, που κατορθώνουν τόσο να κοινωνικοποιούνται, όσο και να λειτουργούν παραδειγματικά. Να αποτελούν χώρους διαμόρφωσης της δικής μας -αντιπαραθετικής προς την κυρίαρχη- ηθικής, η οποία καλλιεργείται μέσα από την υλική αναγνώριση των αναγκών μας, αλλά σε καμία περίπτωση δεν εξαντλείται εκεί. Η συγκρότηση της αντι-ηγεμονίας δεν είναι εφικτή, αν ο ένας από τους δύο όρους/πυλώνες απουσιάζει. Μια στρατηγική χωρίς καμία εφαρμογή στο σήμερα είναι μεσσιανισμός, παραπομπή και της παραμικρής κοινωνικής αλλαγής στο σοσιαλιστικό/αναρχικό επέκεινα. Αντίθετα δομές -ακόμη και κοινωνικά επιτυχημένες-, αν δεν εντάσσονται σε ένα στρατηγικό πλάνο, μπορούν πολύ εύκολα να καλλιεργούν αυταπάτες ελευθερίας ή ανακούφισης και να είναι ενσωματώσιμες, είτε από το σύστημα απευθείας, είτε από επίδοξους διαχειριστές του. Έτσι λοιπόν ο ρόλος του καθενός/μιας από μας έγκειται στο να λειτουργούμε πυροδοτικά σε κάθε πεδίο: στη γειτονιά/πόλη, στην εργασία, στον εκπαιδευτικό χώρο. Σε αυτό δεν υπάρχουν στεγανά. Εξειδικεύοντας στην περίπτωση του συνδικαλισμού, το ανταγωνιστικό κίνημα θα πρέπει να έχει την πολιτική ωριμότητα να χρησιμοποιεί και δομές που θεωρεί ότι αποτελούν κατάκτηση, νοούμενες ως εργαλεία αγώνα της εργατικής τάξης, προσπαθώντας όταν αυτά έχουν εκφυλιστεί να τα επανανοηματοδοτήσει και συμβάλλοντας, στο βαθμό των δυνατοτήτων, στην οικοδόμηση νέων. Η επανανοηματοδότηση βέβαια είναι ένα δύσκολο εγχείρημα, καθώς δεν είναι διόλου εύκολο να τινάξεις τη σκουριά που έχει το εργαλείο του συνδικαλισμού, απλώς και μόνο κάνοντας την διαπίστωση πως χωρίς συλλογικές απαντήσεις δεν μπορεί να υπάρξει ανατροπή. Χρειάζεται επίπονη δουλειά και αδιάκοπη πολεμική απέναντι στις λογικές ήττας που κυριαρχούν, από όπου και αν προέρχονται. Είτε δηλαδή είναι προϊόν της ιδιοτέλειας των ξεπουλημένων ηγεσιών, είτε είναι προϊόν της εξατομίκευσης και της απογοήτευσης του διπλανού μας, του συναδέλφου μας.

Αντιδομές

Στην εποχή της κρίσης και της έντασης της επίθεσης των αφεντικών στον κόσμο της εργασίας¹⁵, ολοένα και μεγαλύτερα κομμάτια της κοινωνίας αντιμετωπίζουν πρόβλημα επιβίωσης. Μια πτυχή της επίθεσης αυτής είναι η απόσυρση του κράτους από την κοινωνική αναπαραγωγή, που συνεπάγεται τη φυσική εξόντωση του πλεονάζοντος -για την κυριαρχία-εργατικού δυναμικού. Σ' αυτή τη συνθήκη δημιουργείται ταυτόχρονα μια ανάγκη και μια ευκαιρία: η ανάγκη να ζήσουμε κόντρα στα σχέδια των αφεντικών, που μας θεωρούν περιττούς και αναλώσιμους και η ευκαιρία να εκμεταλλευτούμε το κενό πεδίο που προβάλλει και να δομήσουμε, οι από τα κάτω, επανοικειοποιημένες δομές κοινωνικής αναπαραγωγής, ανταγωνιστικές προς το υπάρχον. Όχι για την κοινωνία της εκμετάλλευσης, της εξαθλίωσης και του θανάτου, αλλά για την κοινωνία της αλληλεγγύης, της αξιοπρέπειας και της ζωής.

Αρχικά η στόχευση θα πρέπει να αφορά στην κατεύθυνση της κάλυψης των βασικών βιολογικών αναγκών. Δηλαδή στέγασης, σίτισης, ένδυσης και περίθαλψης. Στη συνέχεια οφείλει να περιλαμβάνει και άλλες ανάγκες, όπως η μόρφωση και η ψυχαγωγία. Απώτερη στόχευση αυτής της διαδικασίας είναι να υπάρχει ένα πανελλαδικό δίκτυο δομών - προϋπαρχουσών και νέων-, ακόμα και σε εμβρυακή μορφή, που θα μπορέσει να υποστηρίξει τις κοινωνικές λειτουργίες σε συνθήκες γενίκευσης του κοινωνικού και ταξικού πολέμου. Σε πρώτη φάση θα δοθεί προτεραιότητα στη δημιουργία καταλήψεων στέγης, στην οργάνωση συλλογικών κουζινών, στη λειτουργία ανταλλακτικών παζαριών και αυτοδιαχειριζόμενων ιατρείων. Το κίνημα στην Ελλάδα έχει σχετική εμπειρία πάνω στις αυτοδιαχειριζόμενες δομές. Αυτή η εμπειρία θα πρέπει να αξιοποιηθεί και να εξελιχθεί, έτσι ώστε να μπορεί να πλαισιώσει ευρύτερα κομμάτια του νεοπρολεταριάτου.

Οι δομές αυτές, καθώς θα λειτουργούν αυτοοργανωμένα, έξω από εμπορευματικές λογικές, με οριζόντιες και αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες, πέρα από το προφανές υλικό όφελος που θα παράγουν, θα αποτελούν και ένα μικρής κλίμακας πείραμα πρακτικής εφαρμογής της θεωρίας μας, μια μελέτη περίπτωσης. Με τα πόδια στο σήμερα, θα ανοίγουν ένα παράθυρο στην κοινωνία που οραματιζόμαστε, προβάλλοντας όλες εκείνες τις προβληματικές, αλλά και τις προοπτικές, που θα μας επιτρέψουν να εξελίξουμε τη θεωρία και τα αναλυτικά μας εργαλεία. Επίσης, οι δομές αυτές, καθώς θα είναι προσιτές σε ευρύτερα κομμάτια του νεοπρολεταριάτου, θα αποτελούν τον προθάλαμο για την εμπλοκή των χρηστών στην επαναστατική διαδικασία, εφόσον αυτοί θα έρθουν σε επαφή με την πρακτική εφαρμογή των εννοιών της αλληλεγγύης, της οριζοντιότητας, της ισότητας, της εμπιστοσύνης στη

¹⁵ Με την έννοια *κόσμος της εργασίας* εννοούμε, πέρα από το ανθρώπινο δυναμικό, το σύνολο των δομών που ιστορικά έχουν χρησιμοποιηθεί από το κεφάλαιο για τον έλεγχο και την οργάνωση της παραγωγής. Ενδεικτικά: το εργατικό δυναμικό, η δομική ανεργία, η ασφάλιση, η εκπαίδευση, οι κοινωνικές παροχές κ.α.

συλλογική δύναμη και της ατομικής ευθύνης, πέρα από ειδικούς και λογικές διαμεσολάβησης. Μέσα από αυτά τα χαρακτηριστικά, οι εν λόγω δομές δύνανται να μετουσιωθούν και να εξελιχθούν σε εργαλεία επίθεσης σε κράτος και κάθε λογής εξουσία που είτε ενσωματώνει είτε παράγει ο καπιταλισμός, ως μέσο αναπαραγωγής/στήριξής του. Αυτό θα επιτευχθεί με το πλαισίωμα και την οικειοποίησή τους από κομμάτια «εκτός κινήματος». Αφενός λειτουργώντας καταλυτικά στη ριζοσπαστικοποίησή τους, αφετέρου θέτοντάς τα με το πλευρό αυτών των εγχειρημάτων σε περιπτώσεις άμεσης (από μπάτσους, παρακρατικούς) ή/και έμμεσης (λασπολογία από ΜΜΕ και λοιπούς καλοθελητές) κατασταλτικής απόπειρας. Επιπλέον, η αμφίδρομη - και όχι μονόπλευρη - σχέση, που επιθυμούμε να διαμορφωθεί με τα προαναφερθέντα κοινωνικά κομμάτια, συμβάλλει στο διαχωρισμό -εξ' ου και το πρόθεμα «αντί» στις δομές- από κινήσεις, που φαινομενικά κάνουν παρόμοια πράγματα, αλλά επί της ουσίας γίνονται στο όνομα του λαϊκισμού, του καιροσκοπισμού, της ψηφοθηρίας, του στείρου και, ενίοτε, υποκριτικού ουμανισμού. Δεν έχουμε αυταπάτες: η αποαποικιοποίηση της ζωής μας δεν θα γίνει αναίμακτα. Το κράτος θα επιτεθεί με κάθε μέσο. Οι δομές αυτές θα χτυπηθούν και η υπεράσπισή τους θα αποτελέσει ένα πρώτης κλάσης σχολείο αγώνα για όλους μας.

Δεν είναι σκοπός μας οι δομές αυτές να αποτελέσουν τον "αερόσακο" που θα ανακουφίζει όσους περισσεύουν από αυτό το σάπιο σύστημα. Είμαστε εχθρικοί σε κάθε τι που αναπολεί την "κοινωνική ευημερία" στις χρυσές εποχές του κράτους πρόνοιας. Η διαδικασία επανοικειοποίησης της κοινωνικής αναπαραγωγής είναι άρρηκτο τμήμα της συγκρότησης της ίδιας μας της ύπαρξης, ως επαναστατικού υποκειμένου. Σχηματικά μπορεί να αναπαρασταθεί και ως η ανακατάληψη των κατειλημμένων από το κεφάλαιο πτυχών της ζωής μας, μέσα από μια αντιστροφή της συνεχούς πρωταρχικής συσσώρευσης, με βασικό εργαλείο την ταξική πάλη.

Σε αυτό το σημείο είναι σκόπιμο να δηλώσουμε ότι δεν συμφωνούμε με κάθε εγχείρημα αυτοδιαχείρισης ή αυτοδιεύθυνσης. Η ιδέα ότι ένας εναλλακτικός οικονομικός τομέας θα μπορούσε να ανταγωνιστεί πετυχημένα τον καπιταλιστικό, μέσα στο υπάρχον κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο, είναι φενάκη. Για μας είναι αναγκαίο κάθε ενέργεια, είτε πρόκειται για εγχείρημα αυτοδιαχείρισης, είτε πρόκειται για δομή κοινωνικής αλληλεγγύης, να μπορεί να ενταχθεί σε ένα ευρύτερο σχέδιο-πλαίσιο ανατροπής του καπιταλισμού. Αυτό βέβαια δεν είναι πάντα προφανές, ούτε και μπορεί να είναι απόλυτο. Οι 'μερικοί'-διεκδικητικοί αγώνες για παράδειγμα, αν και δεν θέτουν το 'συνολικό' στο πλαίσιο των αιτημάτων τους αποτελούν μια ευκαιρία εμπλοκής ατόμων σε διαδικασίες αμφισβήτησης, ένα βήμα πιο κοντά σε μια συνολικότερη αμφισβήτηση των προσταγών του συστήματος.

Μια διαδικασία πολιτικής διαπαιδαγώγησης. Με τα κατάλληλα ερεθίσματα μπορούν να εμπλακούν ενεργά στη διαδικασία παραγωγής επαναστατικής πράξης.

Η κατάθεση προτάσεων ως αιχμών ενός αγώνα εμπεριέχει πάντα τον κίνδυνο της ενσωμάτωσης από το υπάρχον. Θεωρούμε ότι στη σημερινή ιστορική συγκυρία οφείλουμε να τολμήσουμε και να θέσουμε την πρόταση δημιουργίας δομών κοινωνικής αναπαραγωγής –από μας για μας- και να κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας για να διασφαλίσουμε τον χαρακτήρα τους και την προστασία τους από κάθε επίθεση. Γιατί είναι καιρός να περάσουμε από την κατανόηση και συλλογικοποίηση της άρνησης, στην κατάφαση και τη συλλογική αυτοαξιοποίηση.

Το ξέρουμε καλά, η διαδικασία αυτή δεν μπορεί να είναι ξεκομμένη από τον κοινωνικό και ταξικό αγώνα, καθώς δεν νοείται οργάνωση των αναγκών και των επιθυμιών μας έξω από αυτήν. Σκοπός μας είναι αυτές οι δομές να λειτουργήσουν συμπληρωματικά και προωθητικά προς την ταξική πάλη και, όσο αυτή εντείνεται, να αποτελέσουν προπλάσματα μελλοντικής δυαδικής εξουσίας. Θα το ξαναπούμε: σκοπός μας δεν είναι να ξαναστήσουμε ένα "κοινωνικό κράτος", ούτε ένα δίκτυο οικονομίας "λιγότερο καπιταλιστικό". Σκοπός μας είναι να γκρεμίσουμε το κράτος και να καταστρέψουμε τον καπιταλισμό.

Ιούνης 2013